

תפסיר רס"ג

(ו) וְכַאֲן סַבַּע סַנְבְּלָאֵת. דְּקִאָק מִשׁוֹבָה בְּרִיחַ אֶלְקָבֹול. קֹד נִבְתָן וְרֵאָהֶן: (ז) פְּבֻלַעַת אֶלְסַנְבְּלָאֵת אֶלְדְּקִאָק. אֶלְסַבַּע אֶלְסַנְבְּלָאֵת. אֶלְצִי'מֵאֵת אֶלְמֵלֵא. פֶּאֶסְתִּיקִין פֶּרַעוֹן פֶּאֶדִיא בַּה חֵלֶם: (ח) פֶּלְמֵא כֶּאֱן בֶּאֱלֶגֶדִיאָה פֶּרַבַּת רוּחָה. פֶּבַעַתִּי וְדַעֵא. בְּגִמִיעַ עֲלֵמֵא מִצֵּר וְגִמִיעַ חֲכַמִּיָּהֵא. וְקִין עֲלֵיהֶם רִוִיָּאָה (קרי: רִוִיָּאָה). וְלֵם יִבְן מִן פֶּסֶרֶהֵא לָהּ:

פְּטִימִן וְטָבִין: **וְהִנֵּה שִׁבַּע**
שְׂבָלִים דְּקוֹת וְשְׂדוּפַת
קָדִים עֲמָחוֹת אַחְרֵיהֶן:
 וְהָא שִׁבַּע שְׂבָלִין. לְקִין וְשְׂקִיפִין קָדוּם.
 עֲמָחוֹן בְּתֵרֵיהֶן: **וְתַבְלַעְנָה**
הַשְּׂבָלִים הַדְּקוֹת אֵת
שִׁבַּע הַשְּׂבָלִים הַבְּרִיאוֹת
וְהַמְּלָאוֹת וַיִּקֶּן פֶּרַעֲהָ

וְהִנֵּה חֵלֹום: וּבִלְעָא שְׂבָלִיא לְקִינָא. יֵת שִׁבַּע שְׂבָלִיא.
 פְּטִימָתָא וּמְלִיטָא. וְאַתְעַר פֶּרַעֲהָ וְהָא חֵלְמָא: **ח וַיְהִי בַבֶּקֶר**
וַתַּפְּעֵם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרָטְמֵי
מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חֲכַמֵּיהָ וַיִּסְפֹּר פֶּרַעֲהָ לָהֶם
אֶת־חֵלְמוֹ וַאֲיֵן־פּוֹתֵר אֹתָם לְפֶרַעֲהָ: וְהוּוּ בְּצַפְרָא
 וּמְטָרְפָא רוּחִיהָ. וְשִׁלַּח. וְקָרָא. יֵת כָּל חֲרָשֵׁי מִצְרַיִם וְיֵת כָּל חֲכִימָהָ.
 וְאַשְׁתַּעֵי פֶּרַעֲהָ לְהוֹן יֵת חֵלְמִיהָ. וְלִית דְּפֶשֶׁר יֵתְהוֹן לְפֶרַעֲהָ:

— רס"י —

וּשְׂדוּפַת. כַּסְלִי"ש זַלְט"ז וְשְׂקִיפִין קָדוּם, חֲבוּטוֹת לְשׁוֹן מִשְׁקוּף הַחֲבוּט תְּמִיד עַל יְדֵי הַדְּלֵת הַמְּפָה עֲלֵיו: **קָדִים.** רוּחַ מְזֻרְחֵית שְׂקוּרִין זַי"ש"א: **ז הַבְּרִיאוֹת.** שִׁינִי"ש זַלְט"ז: **וְהִנֵּה חֵלֹום.** וְהִנֵּה נִשְׁלֵם חֵלֹום שְׁלֵם לְפָנָיו וְהַצֶּרֶף לְפּוֹתֵרִים: **ח וַתַּפְּעֵם רוּחוֹ.** וּמְטָרְפָא רוּחָה מְקַשְׁקֶשֶׁת בְּתוֹכוֹ כְּפַעְמוֹן. וּבְנִבּוּכַדְנֶצַּר הוּא אֹמֵר (דִּינֵאל ז ב) וַתַּתְּפֵעַם רוּחוֹ, לְפִי שְׁהִיוּ

וְזֶלֶק הַדְּקָדוּק: הַבְּרִיאוֹת וְהַמְּלָאוֹת. הַמ"ם דְּגוּשָׁה (מִהֲרִי"ם):

תפסיר רס"ג

ט) פתכלם ר'יס אלסקאה . בין ידיה וקאל. אני לאד'כר אליום כ'טאי: י) ודאלך אן פרעון פאן קד סכ'ט עלי עבידה. פ'צ'עהמא פי חפ'ן. מנזל ר'יס אלס'יאפין. אנא ור'יס אלכ'באזין: יא) פ'ראינא חלמא. פי לילה ואחודה אנא והו. ופאן רויא (קרי: רוא'יא) כל ואחד חסב תפסירה: יב) ופאן ת'ם מענא ג'לאם עבראני. עבדא לר'יס אלס'יאפין. פ'ק'צ'נאהא עליה. ופסרהא לנא. פסר לכל ואחד חסב רויאה (קרי: רוא'יה): יג) פכמא פסר לנא כד'אך

ט וַיְדַבֵּר שָׂר הַמִּשְׁקִים אֶת־
פְּרַעֲהָ לֵאמֹר אֶת־חֲטָאִי
אֲנִי מִזְכִּיר הַיּוֹם: וּמְלִיל רַב
שָׁקִי. עִם פְּרַעֲהָ לְמִימְרֵי יְתֵי סוּרְחָנִי. אֲנָא
מְדַבֵּר יוֹמָא דִּין: פְּרַעֲהָ קֶצֶף
עַל־עַבְדָּיו וַיִּתֵּן אֹתִי
בְּמִשְׁמַר בַּיִת שָׂר הַטַּבָּחִים
אֹתִי וְאֵת שָׂר הָאֲפִים: פְּרַעֲהָ
רָגַז עַל עַבְדוּהִי. וַיִּהְיֶה יְתֵי בְּמִשְׁרַת. בַּיִת
רַב קְטוֹלִיא. יְתֵי. וַיִּתֵּן רַב נַחְתוּמִי:
וַנַּחֲלֵמָה חֵלוֹם בְּלִילָהּ
אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפַתְרוֹן חֵלְמוֹ חֲלָמְנוּ:
וַחֲלָמְנָא חֲלָמָא. בְּלִילֵיא חַד אֲנָא וְהוּא. גְּבַר. כְּפִשְׁרֵן חֲלָמִיָּה חֲלָמְנָא:
וְשֵׁם אֶתְּנֵנוּ נֶעַר עֲבָרִי עֶבֶד לְשָׂר הַטַּבָּחִים
וְנִסְפַר־לוֹ וַיִּפְתַּר־לָנוּ אֶת־חֲלָמֵתֵינוּ אִישׁ
כְּחֵלְמוֹ פִתָּר: וַתִּמְן עַמְנָא עוֹלִים עֲבָרִי. עַבְדָּא לְרַב קְטוֹלִיא.
וְאִשְׁתַּעֲיֵנָא לִיָּה. וּפִשְׁרֵן לָנָא יְתֵי חֲלָמְנָא. גְּבַר כְּחֲלָמִיָּה פִשְׁר:
וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פִּתַר־לָנוּ כֵּן הָיָה אֹתִי הַשִּׁיב

רס"ג

מוליד, שבע בנות אתה קובר: יא איש כפתרון חלומו. חלום הראוי לפתרון שנפתר לו ודומה לו: יב נער עברי עבד. ארורים הרשעים שאין טובתם שלמה. מוזכרו בלשון בזיון: נער. שוטה ואין ראוי לגדלה: עברי. אפילו לשוננו אינו מכיר: עבד. וכתוב בנמוסי מצרים שאין עבד מולך ולא לובש בגדי שרים: איש כחלומו. לפי

שמך המור (י) ונספר-לו. המנהג הנפוץ להטעים הסמך, לא הנון.

תפסיר רס"ג

כאן. רדני אלמלך אלי
 מרתבתי וצלב ד'אד: יד) פבעת'
 פרעון ודעא ביוסף. פחאצ'רו
 בה מן אלחבס. וחלק ש'ערה
 ובדל ת'אבה. ודכל אלי
 פרעון. טו) קאל לה פרעון. קד
 ר'אית רויא (קרי: רואיא). וליס
 להא מ'פסר. וקד סמעת ענד.
 אנך אד'א סמעת רויא (קרי:
 רואיא) פסרת'הא: טז) פאגאבה
 יוסף וקאל. מן ג'יר עלמי.
 אללה יגיב פרעון בסלאם:

עַל-פְּנֵי וְאֹתוֹ תִּלְהָ: וְהָוּה.
 כְּמֵא דְפִשָׁר לְנָא בְּנֵי הָוּה. יִתִּי אֲתִיב עַל
 שְׂמוֹשֵׁי וְיִתִּיָּה עֲלָב: וַיִּשְׁלַח
 פְּרַעֲהַ וַיִּקְרָא אֶת-יוֹסֵף
 וַיְרִיעֵהוּ מִן-הַבּוֹר וַיַּגְלֵחַ
 וַיַּחְלֶף שְׂמֹלֹתָיו וַיָּבֵא אֶל-
 פְּרַעֲהַ: וַיִּשְׁלַח פְּרַעֲהַ וַיִּקְרָא יֵת יוֹסֵף.
 וְאַרְהֶטוּהִי מִן בַּיִת אֲסִירֵי. וְסִפֵּר וְשָׁנִי

כְּסוּתִיָּהּ. וְעַל לְוֹת פְּרַעֲהַ: (שע"י)

וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהַ אֶל-יוֹסֵף חֲלוֹם חֲלָמָתִי וּפְתָר
 אֵינְ אֶתּוֹ וְאַנִּי שָׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע
 חֲלוֹם לְפִתֹּר אֹתוֹ: וַאֲמַר פְּרַעֲהַ לְיוֹסֵף. חֲלָמָא חֲלָמִית. וּפִשָׁר
 לִית לִיה. וְאַנָּא. שָׁמַעִית עֲלֶךְ לְמִימַר. דְּאֵת שָׁמַע חֲלָמָא וּמִפִּשָׁר לִיה:
 וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת-פְּרַעֲהַ לֵאמֹר בְּלַעְדֵי אֱלֹהִים
 יַעֲנֶה אֶת-שְׁלוֹם פְּרַעֲהַ: וְאֲתִיב יוֹסֵף יֵת פְּרַעֲהַ. לְמִימַר לָא
 מִן חֲכָמָתִי. אֱלֹהִין מִן קָדָם יִי. יִתְתַּב שְׁלָמָא דְּפְרַעֲהַ:

— רש"י —

שבמקרא לשון גמא הוא ואף אם אין בו
 מים קרוי בור פוש"ס זלע"ז: וַיַּגְלֵחַ. מפני כבוד
 המלכות: טו) תִּשְׁמַע חֲלוֹם לְפִתֹּר אֹתוֹ.
 תאזין ותבין חלום לפתור אתו: תִּשְׁמַע. לשון
 הבנה והאזנה. כמו (לכל מ' כג) שומע יוסף.
 (דברים כח מט) אֲשֶׁר לֹא תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ,
 אינטימזכ"ס זלע"ז: טז) בְּלַעְדֵי. אין החכמה
 משלי אלא אלהים יענה. יתן עניה בפי

החלום וקרוב לענינו: יג) הַשִּׁיב עַל פְּנֵי. מי
 שבדודו להשיב, והוא פרעה הנזכר למעלה,
 כמו שאמר (לעיל י) פְּרַעֲהַ קֶצֶף עַל עַבְדָּיו.
 הרי מקרא קצר ולא פרש מי השיב, לפי
 שאין צריך לפרש מי השיב, וכן דרך כל
 מקראות קצרים על מי שעליו לעשות הם
 סותמים את הדבר: יד) מִן הַבּוֹר. מן בית
 הסוהר שהוא עשוי כמין גמא, וכן כל בור

תפסיר רס"ג

יז) תם כלמה פרעון וקאל
ראית. כאני ואקף עלי שאט
אלגיל: יח) וכאן קד צעדן מנה
סבע בקראת. צ'כ'מאת אללחם
חסנאת אלחליה. ורעת פי
אלקרט: יט) וכאן סבע בקראת
אכר קד צעדן וראהו. עגאף
קביחאת אלחליה ג'דא רקיקאת
אללחם. לם ארא מת'להא. פי
גמיע ב'לד מצר פי אלקבה:
כ) פאפלת אלבקראת,
אלדקאק אלקביחאת. אלסבע
אלבקראת אלאואיל
אלצ'כ'מאת: כא) פדכ'לת אלי
בטונהא. ולם יתבין אנה קד

וידבר פרעה אל-יוסף
בחלמי הנני עמד על-

שפת היאר: ומליל פרעה עם
יוסף. בחלמי. הא אנא קאים על ב'ף
נהרא: והנה מן-היאר עלת

שבע פרות בריאות בשר
ויפת תאר ותרעינה באחו:

והא מן נהרא. סלקן שבע תורן. פטימן
בשר ושפירן למחוי. ורעין באחוא:

והנה שבע פרות
אחרות עלות אחריהן

דלות ורעות תאר מאד ורקות בשר לא-

ראיתי כהנה בכל ארץ מצרים לרע: והא. שבע
תורן אחרנין סליקא בתריהון. חסיכין ובישין למחוי. לחדא וחסירן
בשר. לא חזיתי דכותהון. בכל ארעא דמצרים לבישו:

ותאכלנה הפרות הרקות והרעות את שבע
הפרות הראשנות הבריאות: ואכלא תורתא. חסיכתא

ובישתא. ית שבע תורתא. קדמיתא פטימתא: כ' ותבאנה
אל-קרפנה ולא נודע כי-באו אל-קרפנה

— רס"י —

לשלום פרעה: יט דלות. כחושות, כמו ורקות בשר. כל לשון רקות שבמקרא
(ש"ב יג) מדוע אתה ככה דל, דאמנון: חסרי בשר, וכלנ"ז כלנ"ח:

וזלק הדקדוק: כ' ותבאנה אל קרפנה. בא הבי"ת בסגול שלא כמשפט:

תפסיר רס"ג

דכ'לת. ומנצ'רהא קבית. כמא
 כאן או'לא. ת'ם אסת'קצ'ת:
 (כב) ת'ם ר'אית. כאן סבע
 סנבלת. קד נבתן. פי קצבה
 ואחודה מלא ג'יאר: (כג) ופאן
 סבע סנבלת. צ'או'יאת דקאק
 משוובה בריח אלקבול. קד
 נבתן וראקן: (כד) פבלעת
 אלסנבלאת אלד'קאק. אלסבע
 אלסנבלאת אלג'יאר. וקלת
 ד'אלד' ללעלמא. ולם יכ'ברוני
 בשי: (כה) קאל לה יוסף רויא
 (קרי: רויא) פרעון ואחד.
 אלד'י סיצנעה אללה אוראה
 פרעון: (כו) אלסבע אלב'קראת

ומראיהן רע באשר
 בתחלה ואיקין: ועלא למעיהון.
 ולא אתידע ארי עלא למעיהון.
 ומחיהון ביש. כד בקדמיתא. ואתערית:
 כב וארא בחלמי והנה |
 שבע שבלים עלת בקנה
 אחד מלאת וטבות: וחזית
 בחלמי. והא שבע שבלין. סלקון בקניא
 חד מלין וטבון: כג והנה שבע
 שבלים צנמות דקות

שדפות קדים צמחות אחריהם: והא שבע שבלין. נצן
 לקין שקיפן קדים. צמחן בתריהון: כד ותבלען השבלים
 הדקות את שבע השבלים הטבות ואמר אל
 החרטמים ואין מגיד לי: ובלעא שבליא לקיתא. ית
 שבע שבליא טבתא. ואמרית לחרשיא. ולית דמחוי לי:
 כה ויאמר יוסף אל-פרעה חלום פרעה אחד
 הוא את אשר האלהים עשה הגיד לפרעה:
 ואמר יוסף לפרעה. חלמא דפרעה חד הוא. ית די' עתיד למעבד חוי
 לפרעה: כו שבע פרת הטבת שבע שנים הנה

— רס"ג —

אינן אלא שבע, ואשר נשנה החלום פעמים
 לפי שהדבר מוזמן, כמו שפרש לו בסוף
 (פסוק לב) ועל השנות החלום וגו'. בשבע
 שנים הטובות נאמר (פסוק כה) הגיד לפרעה,

כג צנמות. צונמא בלשון ארמי סלע, הרי הן
 בעץ בלי לחלוח, וקשות כסלע, ותרגומו נצן
 לקנו, נצן אין בהן אלא הנץ לפי שנתרוקנו
 מן הירע: כו שבע שנים, שבע שנים. בלן

תפסיר רס"ג

אלגיאד. ואלסבע אלסנבלאת
אלגיאד. הי סבע סנין כיר.
הדיא חלם ואחד: כז) ואלסבע
אלבקראת אלדקאק
אלקביחאת אלצאעדה וראהו.
ואלסבע אלסנבלאת
אלפארגיה. אלמשובה בריח
אלקבול. הי תפון סבע סנין גוע:
כח) הו אלכלאם אלדי קלתה
לפרעון. אלדי סיצנעה אללה
אראה לפרעון: כט) סתאטיכם
סבע סנין. יפון שבע כתייר פי
בלד מצר: ל) תים תואפיכם
סבע סנין גוע מן בעדהא.

וּשְׁבַע הַשָּׁבָלִים הַטֹּבֹת

שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה חֵלוֹם

אֶחָד הוּא: שֶׁבַע תּוֹרְתָא טְבַתָּא.

שֶׁבַע שָׁנִיָּא אַנְיָן. וּשְׁבַע שְׁבַלְיָא טְבַתָּא.

שֶׁבַע שָׁנִיָּא אַנְיָן. חֶלְמָא חַד הוּא:

וּשְׁבַע הַפְּרוֹת הַרְקוֹת

וְהַרְעַת הָעֵלֶת אַחֲרֵיהֶן

שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וּשְׁבַע

הַשָּׁבָלִים הַרְקוֹת שְׂדֵפוֹת

הַקָּדִים יִהְיוּ שֶׁבַע שָׁנֵי רָעִב:

וּשְׁבַע תּוֹרְתָא. חֶסֶיכְתָּא וּבִישְׁתָּא דְסִלְיָקָא בְּתַרְיָהוּן. שֶׁבַע שָׁנִיָּא אַנְיָן.

וּשְׁבַע שׁוּבְלִיָּא לְקִתָּא. דְשְׁקִיפֵן קָדוּם. יְהוּיָן. שֶׁבַע שָׁנֵי כַפְנָא:

כח) הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־פְּרַעֲהַ אֲשֶׁר

הָאֱלֹהִים עָשָׂה הֲרָאָה אֶת־פְּרַעֲהַ: הוּא פִתְגָמָא.

דְמִלִּילִית עִם פְּרַעֲהַ. דִּיֵּי. עֵתִיד לְמַעַבְד אַחֲזִי יַת פְּרַעֲהַ: כט) הֵנָּה

שֶׁבַע שָׁנִים בָּאוֹת שֶׁבַע גְּדוֹל בְּכָל־אֶרֶץ

מִצְרַיִם: הָא. שֶׁבַע שָׁנִיָּא אָתְיָן. שְׁבַעָא רַבָּא בְּכָל אֶרְעָא דְמִצְרַיִם:

ל) וְקָמוּ שֶׁבַע שָׁנֵי רָעִב אַחֲרֵיהֶן וְנִשְׁכַּח כָּל־

הַשֶּׁבַע בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְכֹלָה הַרְעִב אֶת־הָאֶרֶץ:

— רס"י —

לפי שהיה סמוך, ובשבע שני רעב נאמר מפלג ורחוק, נופל בו לשון מראה: (פסוק כח) הראה את פרעה, לפי שהיה הדבר לנשכח כל השבע. הוא פתרון הבליעה:

שמו הבור (ו) וקמו. מלעיל והנעימה בקוף.

תפסיד רס"ג

פִּינְסָא גְמִיעַ אֲלֻשְׁבַּע אֲלֻדִי פֶּאן
פִּי בְלֹד מִצְרַיִם וַיִּכְאֹד אֲלֻגֹּועַ
אֵן יִפְנִי אַהֲלֵ אֲלֻבְלָד: לֹא וְלֹא
יִתְבַּיֵּן אֲתִיר דִּיאֲלֻד אֲלֻשְׁבַּע פִּי
אֲלֻבְלָד. מִן קַבֵּל אֲלֻגֹּועַ אֲלֻאֲתִי
בַּעֲדָה. לֹאנְהָ עֲצִים גְּדִיא:
לֵב) וַאֲמַא אַעֲאֻדָּה אֲלֻדֻוִיא
(קִרִי: אֲלֻרֻוִיא). עֲלִי פֶּרְעֹון
מִדְּתִין. פֶּלֶאן אֲלֻאֲמֵר תִּיאַבֵּת
מִן עֲנֵד אֲלֻלָּה. וְהוּ מִסְרַע אֵן
יִצְנַעָה: לֵג) וַאֲלֻאן יִנְצִיר פֶּרְעֹון.
רְגִלָּא פֶּאֲהֵמָא חִפְיֻמָּא. יֻלְיָהּ
עֲלִי בְלֹד מִצְרַיִם: לֹד) וַיִּסְלַק
לֵה. אֵן יֻכַּל וְכֻלָּא עֲלִי
אֲלֻבְלָד. חֲתִי יַעֲבֹון גִּלְיָהּ בְלֹד
מִצְרַיִם פִּי סַבַּע סְנִי אֲלֻשְׁבַּע:

וַיְקוּמוּן. שִׁבְעַ שְׁנֵי כַּפְנָא בְּתִרְיָהוּן. וַיִּתְנַשֵּׂי
כָּל שִׁבְעָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. וַיִּשְׁיַצִּי
כַּפְנָא יֵת עֲמָא דְּאַרְעָא: לֹא וְלֹא-
יֻדַּע הַשְּׁבַע בְּאַרְץ מִפְּנֵי
הָרַעַב הֵהוּא אַחֲרֵי-כֵן
כִּי-כָבֵד הוּא מְאֹד: וְלֹא
יִתְיַדַּע שִׁבְעָא בְּאַרְעָא. מִן קָדָם. כַּפְנָא
הֵהוּא דִּיהִי בְּתִר בֶּן. אֲרִי תִקְיֵף הוּא
לְחֻדָּא: לֵב) וְעַל הַשָּׁנוֹת הַחֲלוּם
אֶל-פֶּרְעֹה פַּעֲמִים כִּי-נִכּוֹן
הַדָּבָר מֵעַם הָאֱלֹהִים
וּמִמֶּהָר הָאֱלֹהִים לַעֲשׂוֹתוֹ:

וְעַל דְּאֲתֵנִי חֲלֻמָּא. לְפֶרְעֹה תִרְתִּין זְמַנִּין. אֲרִי תִקִּין פֶּתְגָמָא מִן קָדָם יי.
וּמוֹחִי יי לְמַעַבְדֵיהּ: לֵג) וְעַתָּה יֵרָא פֶּרְעֹה אִישׁ נְבוֹן
וְחָכֵם וַיִּשְׁיִתְהוּ עַל-אַרְץ מִצְרַיִם: וּכְעַן יַחְזִי פֶּרְעֹה.
גְּבֵר סוֹכְלֵתָן וְחַפְיִים. וַיִּמְנִינִיהָ עַל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם: לֵד) יַעֲשֶׂה
פֶּרְעֹה וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל-הָאָרֶץ וְחַמֵּשׁ אֶת-
אַרְץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְעַ שְׁנֵי הַשָּׁבָע: יַעֲבִיד פֶּרְעֹה. וַיִּמְנִי
מִהִמְנִין עַל אַרְעָא. וַיִּזְרְזוּן יֵת אַרְעָא דְּמִצְרַיִם. בְּשִׁבְעַ שְׁנֵי שִׁבְעָא:

— רס"ג —

לֹא וְלֹא יֻדַּע הַשְּׁבַע. הוּא פֶּתְרוֹן (פסוק כ) לֵד) וְחַמֵּשׁ. כְּתִרְגוּמוֹ וַיִּזְרְזוּן וְכֵן (שמות יג יח)
וְלֹא נוֹדַע כִּי בָּאוּ אֶל קַרְבְּנָה: לֵב) נְבוֹן. מְזֻמֵּן: וְחַמוּשִׁים:

זֶלְק הַדְּקֻדוּק: לֵב) וְעַתָּה יֵרָא פֶּרְעֹה. בָּאָה תִיבַת יֵרָא מִלְרַע שְׁלֹא כַּמְשַׁפֵּט. וְכַמּוּהָ וְתִרָא
אוֹיְבֵתִי, וְתִרָא אֲשַׁקְלוֹן וְתִרָא (מהר"ב בשם רד"ק):

תפסיר רס"ג

לה) ויגמעו. טעאם הד'ה סני אלכ'יר אלא תיאאת. ויכ'זנון ב'רהא. תחת ידי ופלא פרעון. ויחפצו טעאמהא פי קראתא: לו) ויפון ודיעה פיהא. לסבע סני אלגוע. אלתי תכון פי בלד מצר. ולא נקטע אהל אלבלד מן אלגוע: לו) פחסן פלאמה: ענד פרעון. וענד גמיע קואדה: לח) ת'ם קאל פרעון לקואדה. הל נגד מת'ל הד'א. רגל פיה רוח אללה עלמא: לט) ת'ם קאל לה. בעד מא ערפך אללה כל

לֵה וַיִּקְבְּצוּ אֶת־כָּל־אֹכְלֵי
הַשָּׂנִים הַטֹּבוֹת הַבָּאֹת
הָאֵלֶּה וַיַּעֲבְרוּ־בָר תַּחַת
יַד־פַּרְעֹה אֹכְלֵי בָעָרִים
וַשְּׁמְרוּ: וַיִּכְנְשׁוּן. ית כל עבד שניא
טבתא. דאתין אלין. וייערון עבדא.
תחות יד מהימני פרעה. עבדא בקרויא
ויטרון: לו) והיה האכל
לפקדון לארץ לשבע שני
הרעב אשר תהיין בארץ מצרים ולא תכרת
הארץ ברעב: ויהי עבדא גניז לעמא דארעא. לשבע שני
כפנא. דיהוין בארעא דמצרים. ולא ישתיצו עמא דארעא בכפנא:
לו) ויטב הדבר בעיני פרעה ובעיני כל עבדיו:
וישפר פתגמא בעיני פרעה. ובעיני כל עבדוהי: ספרי תימן
לו) ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש
אשר רוח אלהים בו: ואמר פרעה לעבדוהי. הנשפח בדין.
גבר. דרוח נבואה מן קדם יי ביה: שלישי לו) ויאמר פרעה

• רס"י •

לכ את כל אכל. שם דבר הוא. לפיכך טעמו באל"ף ונקוד בפתח קטן, ואוכל שהוא פועל, פגון (ויקרא ז כב) פי כל אכל חלב. טעמו למטה בכף ונקוד קמץ קטן: תחת יד

פרעה. ברשותו ובאוצרותיו: לו) והיה האכל. הצבור בשאר פקדון הגנוז לקיום הארץ: לח) הנמצא כזה. הנשפח בדין, אם גלף ונבקשונו הנמצא כמוהו. הנמצא לשון

זולק הדקדוק: לח) הנמצא כזה איש אשר. תיבת אשר כתביר:

תפסיד רס"ג

הד'ה אלאמור. ל'ס פאהם
 חכים מת'לד: מ) אנת תכון עלי
 ביתי. ועלי אמרד ינקאד גמיע
 קומי. לא אשרף עליך אלא
 באלכרסי פקט: מא) קאל לה
 פרעון. אנצ'ר קד וליתד. עלי
 גמיע בלד מצר: מב) ת'ס נזע
 פרעון כ'אתמה מן ידה.
 וגעלהא עלי יד יוסף. ואלבסה

אֶל-יוֹסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ
 אֱלֹהִים אוֹתוֹ אֶת-כָּל-
 זֹאת אֵין-נְבוֹן וְחָכֵם כַּמוֹד:
 וְאָמַר פֶּרְעָה לְיוֹסֵף. בְּתֵר דְּהוֹדַע יִי. יתך
 ית כָּל דָּא. לִית סוּכְלָתָן וְחָכִים כְּוֹתְךָ:
 אַתָּה תִּהְיֶה עַל בֵּיתִי
 וְעַל-פִּיךָ יִשָּׁק כָּל-עַמֵּי רַק

הַפְּסָא אֲגַדֵּל מִמֶּךָ: אַת תְּהִי מִמֵּנָא עַל בֵּיתִי. וְעַל מִימְרְךָ
 יתָנֹן כָּל עַמֵּי. לְחוּד פּוֹרְסֵי מַלְכוּתָא הַדִּין אִיהִי יְקִיר מִנְךָ:
 וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה אֶל-יוֹסֵף רְאֵה נָתַתִּי אֹתְךָ
 עַל-כָּל-אֶרֶץ מִצְרַיִם: וְאָמַר פֶּרְעָה לְיוֹסֵף. חֲזִי דְמַנִּיתִי יתְךָ.
 עַל כָּל אֶרְעָא דְמִצְרַיִם: וַיִּסַּר פֶּרְעָה אֶת-טַבְּעוֹתָו
 מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל-יַד יוֹסֵף וַיִּלְבַּשׂ אֹתוֹ
 בְּגָדֵי-שֵׁשׁ וַיַּשֶּׂם רֶבֶד הַזָּהָב עַל-צוּאָרוֹ: וְאֶעֱדִי
 פֶּרְעָה ית עֲזוּקְתִּיהָ מֵעַל יְדֶיהָ. וַיְהִי יתָהּ עַל יָדָא דְיוֹסֵף. וְאֶלְבִּישׁ יתִּיהָ

— רס"י —

לְשׁוֹן נְתִיבָה הוּא, כְּמוֹ (דְּזַרִּיס כו יט) וְלִתְתָרְךָ
 עֲלִיוֹן, בֵּין לְגַדְלָהּ בֵּין לְשִׁפְלוֹת נּוֹפֵל לְשׁוֹן
 נְתִיבָה עֲלִיו, כְּמוֹ (מִלְאֵכִי ז ט) נָתַתִּי אֶתְכֶם
 נְבוֹזִים וְשִׁפְלִים: מַז וַיִּסַּר פֶּרְעָה אֶת
 טַבְּעוֹתָו. נְתִיבָת טַבְּעַת הַמֶּלֶךְ הוּא אוֹת לְמִי
 שְׁנוֹתְנָה לֹא לְהִיוֹת שְׁנֵי לֹא לְגַדְלָהּ: בְּגָדֵי
 שֵׁשׁ. דְּבַר חֲשִׁיבוֹת הוּא בְּמִצְרַיִם: רֶבֶד, עֲנֹק
 וְעַל שְׁהוּא רְצוּף בְּטַבְּעוֹת קְרוּי רְבִיד. וְכֵן
 (מִשְׁלֵי ז טז) רְבִידִי עֲרָשִׁי רְצַפְתִּי עֲרָשִׁי
 מְרַצְפוֹת. בְּלִשׁוֹן מִשְׁנָה (מִזוֹת א ט) מְקַרְר רְבִידִין

תְּמִיחָה, וְכֵן כָּל ה"א הַמְשֻׁמֶשֶׁת בְּרֵאשׁ תְּבָה
 וְנִקְוֶדָה בְּחֻטָּף פֶּתַח: לֵט אֵין נְבוֹן וְחָכֵם
 כְּמוֹד. לְבַקֵּשׁ אִישׁ נְבוֹן וְחָכֵם שְׁאֲמַרְתָּ, לֹא
 נִמְצָא כְּמוֹד: מ' יִשָּׁק. יתָנֹן, יתְפַרְנֵס. כָּל צָרְכֵי
 עַמֵּי יִהְיוּ נַעֲשִׂים עַל יְדֶךָ, כְּמוֹ (לֵטִיל טו ז) וְכֵן
 מְשָׁק בֵּיתִי, וְכְמוֹ (תְּכִלִּיס ז יז) נְשָׁקוּ בַר,
 גְּרִישׁוֹן זֵלְטִין: רַק הַפְּסָא. שִׁיחִיו קוֹרִין לִי
 מֶלֶךְ: פְּסָא. לְשׁוֹן שֵׁם הַמְּלוּכָה כְּמוֹ (מִלְכִּיס א
 א לו) וַיִּגְדֵּל אֶת כְּסָאוֹ מִכְּסֵּא אֲדָנֵי הַמֶּלֶךְ:
 מֵא נָתַתִּי אֹתְךָ. מַנִּיתִי יתְךָ, וְאָף עַל פִּי כֵן

תפסיר רס"ג

לבושין דבוין. ושוין מניכא דדהבא

על צוריה: **מג וירכב אתו****במרפבת המשנה אשר-לו****ויקראו לפניו אברך ונתון****אתו על כל-ארץ מצרים:**

וארביב יתיה. ברתפא תנייתא דיליה.

ואכריזו קדמוהי דין אבא למלכא. ומני

יתיה: על כל ארעא דמצרים:

מד ויאמר פרעה אל-יוסף**אני פרעה ובלעדיך לא-****ירים איש את-ידו ואת-רגלו בכל-ארץ****מצרים: ואמר פרעה. ליוסף אנא פרעה. ובר מממרך. לא ירים****גבר ית ידיה למיחד זיון. וית רגליה למרפב על סוסיא בכל ארעא****דמצרים: מד ויקרא פרעה שם-יוסף צפנת פענח****ויתן-לו את-אסנת בת-פוטיפרע כהן אן**

תיאב עשר. וצויר טוק מן
 דיהב עלי ענקו: מג) וארכבה
 גניבתה. ונודי בין ידיה אלטריק
 [ויג: בין ידיה אלצ'ריף] הדיא
 שריף אלמלך. וולאה עלי גמיע
 בלד מצר: מד) תים קאל לה
 ועלי אני פרעון. פמן גיר
 ראיד. לא ימד אנסאן ידה פי
 קלם. ולא רגלה פי רכאב פי
 גמיע בלד מצר: מד) וסמאה
 מוצ'ח אלכ'פאיא. וזוגה
 באסנת. אבנה' פוטיפרע
 אמאם און. וכ'רג יוסף ואליא

— רס"י —

ויוצאין תחת ידו, כענין שנאמר ונתון אותו
 וגוי: מד **אני פרעה**. שיש יכולת בדי לגזור
 גזרות על מלכותי, ואני גזור שלא ירים איש
 את ידו: **ובלעדיך**. שלא ברשותך. דבר אחר
 אני פרעה אני אהיה מלך ובלעדיך גוי וזהו
 דגמת (פסוק ט) רק הכסא: **את ידו ואת**
רגלו. כתרגומו: מכ **צפנת פענח**. מפרש
 הצפונות, ואין לפענח דמיון במקרא: **פוטי**
פרע. הוא פוטיפר, ונקרא פוטיפרע על
 שנסתרס מאליו, לפי שלקח את יוסף

שלאבן, (יומא מג ז) על הרובד שבוערה, והיא
 רצפה: **מג במרפבת המשנה**. השניה
 למרפבתו, המהלכת אצל שלו: **אברך**.
 כתרגומו דין אבא למלכא. רף בלשון ארמי
 מלך. בהשותפין (בבא בתרא ד 6) לא ריכא ולא
 בר ריכא. ובדברי אנדה דרש ר' יהודה
 אברך זה יוסף שהוא אב בחכמה ורף
 בשנים, אמר לו רבי יוסי בן דורמסקית עד
 מתי אתה מעות עלינו את הכתובים, אין
 אברך אלא לשון ברבים, שהכל היו נכנסין

תפסיר רס"ג

עלי גמיע בלד מצר: מו) ופאן
 יוסף אבן ת'לאתיין סנה. חין
 וקף בין ידי פרעון מלד מצר.
 ולמא כרג מן בין ידיה. טאף
 גמיע בלד מצר: מז) ואנבתת
 אלארץ. פי סבע סני אלשבוע.
 מל אלמכ'אזין: מח) פגמיע
 באקי טעאם אלסבע אלסנין.
 אלתי כאנת פי בלד מצר.
 וגעלה פי קראתא. געל טעאם
 צ'יאע כל קריה אלתי תואליהא
 פי וסט'הא: מט) פגמיע יוסף מן

לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל-

אֶרֶץ מִצְרַיִם: וקרא פרעה שום
 יוסף גברא דמטמרן גלין ליה. ויהב ליה
 ית אסנת. בת פוטיפרע. רבא דאון
 לאתו. ונפק יוסף שליט על ארעא
 דמצרים: מו) ויוסף בן-שלשים
 שנה בעמדו לפני פרעה
 מלך-מצרים ויצא יוסף
 מלפני פרעה ויעבר בכל-

אֶרֶץ מִצְרַיִם: ויוסף בר תלתין שנין. בד קס. קדם פרעה מלכא
 דמצרים. ונפק יוסף מן קדם פרעה. ועבר בכל ארעא דמצרים:
 וַתַּעַשׂ הָאָרֶץ בְּשִׁבְעַ שְׁנֵי הַשָּׁבַע

בספרי תימן

לְקַמְצִים: וכנשו דיירי ארעא. בשבע שני שבועא. עבורא
 לאוצרין: מח) ויקבץ את כל-אכל | שבע שנים
 אשר היו בארץ מצרים ויתן-אכל בערים
 אכל שדה-העיר אשר סביבתיה נתן בתוכה:
 וכנש. ית כל עבור שבע שניא. דהואה בארעא דמצרים. ויהב עבורא
 בקרויא. עבור חקל קרתא. דבסחרנהא יהב בגוה: מט) ויעבר
 יוסף בר כחול היס הרבה מאד עד כי חדל

— כס"י —

בתוכה. שכל ארץ וארץ מעמדת פירותיה
 ונותנין בתבואה מעפר המקום ומעמיד את
 התבואה מליקב: מט עד כי חדל לספר.
 עד כי חדל לו הסופר לספר, והרי זה

למשבב זכר: מו) ותעש הארץ. כתרנומו.
 ואין הלשון נעקר מלשון עשייה: לקמצים.
 קומץ על קומץ. יד על יד היו אוצרים:
 מח) אכל שדה העיר אשר סביבתיה נתן

תפסיר רס"ג

אלבד. שביה כרמל אלבחר
 כתיר גדא. חתי אנתהי מן אן
 יחציה ממה לא אחצא לה:
 (ו) וולד ליוסף אבנאן. קבל אן
 תדכיל סנה אלגוע. אלדי
 ולדתהמא לה אסנת. אבנה
 פוטיפרע אמאם און: נא) פסמי
 אלבכר מנשה. קאל אן אללה
 קד אנסאני גמיע שקאי. ומא
 כאן מנה פי בית אבי: נב) וסמי
 אלתיאני אפרים. קאל אן
 אללה אנמאני פי בלד צעפי:
 (ג) תם פנית. סבע סני
 אלשבע. אלדי כאן פי בלד
 (מצר: נד) ובדאת סבע סני
 אלגוע אן תגי. כמא קאל יוסף.

לְסֹפֵר כִּי־אֵין מִסְפָּר: וּכְנֹשׁ
 יוֹסֵף עֲבוּרָא. כְּחָלָא דִּימָא סְגִי לַחֲדָא.
 עַד־ דְּפִסֵּק מִלְּמִנִּי אָרִי לִית מְנִין:
 וְלִיוֹסֵף יֶלֶד שְׁנַי בָּנִים
 בְּטָרַם תְּבוּא שְׁנַת הָרֵעַב
 אֲשֶׁר יִלְדָה־לוֹ אִסְנַת בַּת־
 פּוּטִיפְרֵעַ כְּהֵן אֹזֶן: וְלִיוֹסֵף
 אֶת־יְלִידוֹ תְרִין בָּנִין. עַד לָא עֵלַת שְׁתָּא
 דְּכַפְנָא. דִּילִידַת לִיה אִסְנַת. בַּת
 פּוּטִיפְרֵעַ רְבָא דְּאֹזֶן: וַיִּקְרָא
 יוֹסֵף אֶת־שֵׁם הַבְּכוֹר
 מְנַשֶּׁה כִּי־נִשְׁנִי אֱלֹהִים

אֶת־כָּל עַמְלֵי וְאֵת כָּל־בֵּית אָבִי: וַיִּקְרָא יוֹסֵף. יֵת
 שׁוֹם בּוֹכְרָא מְנַשֶּׁה. אָרִי אַנְשִׁינִי יֵי יֵת כָּל עַמְלֵי. וְיֵת כָּל בֵּית אָבִי:
 וְאֵת שֵׁם הַשְּׁנַי קָרָא אֶפְרַיִם כִּי־הִפְרִנִי
 אֱלֹהִים בְּאֶרֶץ עֲנִי: וְיֵת. שׁוֹם תְּנִינָא קָרָא אֶפְרַיִם. אָרִי
 אֶפְשִׁנִי יֵי בְּאֶרֶע שְׁעֵבוּדִי: (רביעי) וְתַכְלִינָה שֶׁבַע שְׁנַי
 הַשְּׁבַע אֲשֶׁר הָיָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: וּשְׁלִימָא. שֶׁבַע שְׁנַי
 שְׁבַע־אָ. דְּהוּאָה בְּאֶרֶעַ דְּמִצְרַיִם: וְתַחְלִינָה שֶׁבַע שְׁנַי
 הָרֵעַב לָבוּא כְּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיְהִי רָעַב בְּכָל

— רס"י —

מקרא קצר: כי אין מספר. לפי שאין מספר. שנת הרעב. מכאן שאסור לאדם לשמש
 ודרי כי משמש בלשון דהא: כ בטרם תבוא
 משתו בשני רעבון:

תפסיר רס"ג

פכאן גוע פי גמיע אלבלדאן. ופי גמיע בלד מצר כאן טעאם: (נה) פלמא גאע אהל בלד מצר. צרד' אלקום אלי' פרעון בסבב אלטעאם. פקאל להם אמצו אלי' יוסף. מא קאל לכם אצנעוה: (נו) ולמא אנבסט אלגוע עלי' וגה אלארץ'. פתח יוסף גמיע מא פיה ואמאר אלמצריון. ואשתד' אלגוע פי גמיע בלד מצר: (נו) וכתיר מן אהל אלבלדאן גאו אלי' מצר.

הארצות ובכל-ארץ

מצרים היה לחם: ושריאה.

שבע שני כפנא למית. כמא דאמר יוסף. והוה כפנא בכל ארעתא. ובכל ארעא דמצרים הוה לחמא:

ותרעב כל-ארץ מצרים

ויצעק העם אל-פרעה

ללחם ויאמר פרעה לכל

מצרים לכו אל-יוסף

אשר-יאמר לכם תעשו: וכפינת כל ארעא דמצרים.

וצוח עמא. קדם פרעה על לחמא. ואמר פרעה לכל מצראי איזילו

לות יוסף. דיימר לבון תעבדון: **והרעב היה על כל-פני**

הארץ ויפתח יוסף את-כל אשר בהם וישבר

למצרים ויחזק הרעב בארץ מצרים: וכפנא הוה.

על כל אפי ארעא. ופתח יוסף. ית כל אוצריא דבהון עבורא וזבין

למצראי. ותקיף כפנא בארעא דמצרים: **וכל הארץ באו**

— רס"י —

ונמות: **ו על כל פני הארץ.** מי הם פני הארץ, אלו העשירים: **את כל אשר בהם.** כתרוממו די בהון עבורא: **וישבר למצרים.** שבר לשון מכר ולשון קנין הוא. כאן משמש לשון מכר, (לכנ מג 3) שברו לנו מעט אכל לשון קנין. ואל תאמר אינו כי אם בתבואה, שאף ביין וחלב מצינו (ישעי 56) ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב: **וכל הארץ באו מצרימה לשבר**

וכתבואה **כל ארץ מצרים.** שהרקיבה תבואתם שאצרו חוץ משליוסף: **אשר יאמר לכם תעשו.** לפי שהיה יוסף אומר להם שימולו, וכשבאו אצל פרעה ואומרים כך הוא אומר לנו, אמר להם למה לא צברתם בר, והלא הכריזו לכם ששני הרעב באים, אמרו לו אספנו הרבה והרקיבה, אמר להם אם כן כל אשר יאמר לכם תעשו. הרי גזר על התבואה והרקיבה, מה אם יגזור עלינו

תפסיר רס"ג

ימתארו מן יוסף אד' אשתו אלגוע פי בלדאנהם: מב א) פסמע יעקוב. אן אלמירה (ניא: אלמירה) מוגודה במצר. פקאל לבניה. לא תתואנו: ב) קאל הודיא קוד סמעת אן אלמירה מוגודה במצר. אנחדרו אליה ואתארו לנא מנהא. ונחיא ולא נמות: ג) פאנחדרו אכזה יוסף עשרה. לימתארו ברא מן

מִצְרַיִם לְשׁוּבַר אֶל-יוֹסֵף
כִּי-חָזַק הָרֶעִב בְּכָל-

הָאָרֶץ: וְכָל דְּיָרִי אֶרְעָא אָתוּ
לְמִצְרַיִם. לְמִזְבֵּן עֲבוּרָא מִן יוֹסֵף. אָרִי
תְּקִיף כִּפְנָא בְּכָל אֶרְעָא:

מִבְּ * וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ-
שׁוּבַר בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר

יַעֲקֹב לְבָנָיו לְמָה תִּתְרָאוּ:
וַחֲזָא יַעֲקֹב. אָרִי אֵית עֲבוּר מִזְבֵּן

בְּמִצְרַיִם. וַאֲמַר יַעֲקֹב לְבָנָיו. לְמָה תִּתְחַזֹּן: ב * וַיֹּאמֶר הִנֵּה

שָׁמַעְתִּי כִּי יֵשׁ-שׁוּבַר בְּמִצְרַיִם רְדוּ-שָׁמָּה

וּשְׁבֵרוּ-לָנוּ מִשָּׁם וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוּת: וַאֲמַר. הָא

שָׁמַעִית. אָרִי אֵית עֲבוּר מִזְבֵּן בְּמִצְרַיִם. חוּתוּ לְתַמָּן וּזְבוּנוּ לְנָא מִתַּמָּן.

וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוּת: ג * וַיֵּרְדוּ אַחֵי-יוֹסֵף עִשְׂרָה לְשׁוּבַר בְּר

— רס"י —

נראה כפשוטו למה תתראו, למה יהיו הכל מסתכלין בכם ומתמיהים בכם שאין אתם מבקשים לכם אכל בטרם שויכלה מה שבדכסם. ומפי אחרים שמעתי שהוא לשון כחישה, למה תהיו כחושים ברעב. ודומה לו (משלי יא כה) ומרנה גם הוא יורא: ז רדו שמה. ולא אמר לכו, רמו למאתים ועשר שנים שגשתעבדו למצרים, כמנן רד"ו: ג וירדו אחי יוסף. ולא כתב בני יעקב, מלמד שהיו מתחרטים במכירתו ונתנו לבם להתנהג עמו באהבה ולפדותו בכל ממון שיפסקו עליהם: עשרה. מה תלמוד לומר,

אל יוסף. (סרסוה ופרשהו וכל הארץ באו מצרים אל יוסף). אם תפרשהו פסדרו היה צריך לכתוב לשבור מן יוסף:

מב 6 וירא יעקב כי יש שובר במצרים. ומדיכן ראה, והלא לא ראה אלא שמע. שנאמר (לכנ זכ 3) הנה שמעתי וגוי, ומדו וירא ראה באספקלריא שלקדש שעדין יש לו שבר סבר במצרים. ולא היתה נבואה ממש להודיעו בפרוש שזה יוסף: למה תתראו. למה תראו עצמכם בפני בני ישמעאל ובני עשו פאלו אתם שבעים, שבאותה שעה עדין היה להם תבואה. [ולי

תפסיר רס"ג

מצר: ד) ובנימין אחי יוסף. לם יבעתה יעקוב מע אכזותה. לאנה קאל. פילא תלחקה אלמנייה: ה) פלמא דכילו בני אסראיל. לימתארו פי מא בין אלדאכילין. אד' כאן אלגוע פי בלד כנעאן: ו) ויוסף. הו סלטאן אלבלד. והו ממיר לגמיע קומה. פגאו אכזותה. פסגדו לה עלי וגוהם עלי אלארץ: ז) פראי יוסף. אכזותה ואת'בתהם. ותנפר עליהם ופלמיהם בצעובה. וקאל להם מן אין

ממצרים: ונחתו אחי יוסף עסרא.

למזבן עבדא ממצרים: ד) **ואת-**

בנימין אחי יוסף לא-שלח

יעקב את-אחיו כי אמר

פן-יקראנו אסון: וית בנימין

אחיה דיוסף. לא שלח יעקב עם אחיה.

ארי אמר. דלמא יערעניה מותא:

ה) **ויבאו בני ישראל לשבר**

בתוך הבאים פי-היה

הרעב בארץ כנען: ואתו בני ישראל. למזבן עבדא בגו

עליא. ארי הוה כפנא בארעא דכנען: ד) **ויוסף הוא השליט**

על-הארץ הוא המשביר לכל-עם הארץ

ויבאו אחי יוסף וישתחוּ-לו אפים ארעה: ויוסף.

הוא שליט על ארעא. הוא מזבין עבדא לכל עמא דארעא. ואתו אחי

יוסף. וסגידו ליה על אפיהון על ארעא: **וירא**

יוסף את-אחיו ויכרם ויתנפר אליהם וידבר

— רס"י —

אביהם שלא יתראו בלם בפתח אחד אלא שיכנס כל אחד בפתחו, כדי שלא תשלט בהם עין הרע שבלם נאים וכלם גבורים: נפי הוי כרענ. מוסב על הכאים, פי הוי כרענ דלכזן כנען וכיו דאים כרענ פניות משם: ו) **וישתחוּ לו אפים.** נשתחוּ לו על פניהם, וכן כל השתחוואה פשוט ידים ורגלים היא: ז) **ויתנפר אליהם.** נעשה להם כנכרי בדברים, לדבר קשות:

והלא כתיב (פסוק ז) ואת בנימין אחי יוסף לא שלח, אלא לענין האהדה היו חלוקין לעשרה, שלא היתה אהבת כלם ושנאת כלם שוה לו, אבל לענין לשבור בר כלם לב אחד להם: ד) **פן יקראנו אסון.** ובבית לא יקראנו אסון, אמר רבי אלעזר בן יעקב מכאן שהשטן מקטרג בשעת הספדה: כ) **בתוך הבאים.** מטמינין עצמן שלא יפירום, לפי שצוה להם

תפסיר רס"ג

גיתם. קאלו. מן בלד פנעאן נמתאר טעאמא: ח) ואת'בת יוסף אכ'יתה מחקא. והם לא ית'בתוה: ט) ולמא ד'כר אלאחלאם. אלתי ראחא להם. קאל להם אנתם גואסיס. ואנמא גיתם לתנצ'רו כ'כר אלבלד: י) קאלו לה לא יא ס'ידי יא) ונחן כלנא בני רגל ואחד. ונחן תקאאת. מא פאן

אתם קשות ויאמר אלהם
מאין באתם ויאמרו מארץ
כנען לשבר-אכל: וחזא יוסף.
ית אחוהי ואשתמודענון. וחשיב מא
דימליל עמהון ומליל עמהון קשיין.
ואמר להון מנן אתיתון. ואמרו מארעא
דכנען למזבן עבדא: ח) ויכר יוסף
את-אחיו והם לא הכרהו:

ואשתמודע יוסף ית אחוהי ואנן לא אשתמודעיה: ט) ויכר
יוסף את החלמות אשר חלם להם ויאמר
אלהם מרגלים אתם לראות את-ערות הארץ
באתם: ואדכר יוסף. ית חלמיא. דההו חלים להון. ואמר להון
אלילי אתון. למחזי. ית בדקה דארעא אתיתון: ז) ויאמרו אליו
לא אדני ועבדיך באו לשבר-אכל: ואמרו ליה לא
רבוני ועבדך אתו למזבן עבדא: ח) כלנו בני איש-אחד

• רס"י •

(ויקרא כ יח) את מקורה הערה, וכמו
(יחזקאל טז ז) ערום ועריה. וכן כל ערוה
שבמקרא לשון גלוי. ותרגום אנקלוס בדקא
דארעא, כמו (מלכים ז' יז ו) בדק הבית,
רעוע הבית, אבל לא דקדק לפרשו אחר
לשון המקרא: י לא אדני. לא תאמר בן
שהרי עבדיך באו לשבר אכל: יא כלנו בני
איש אחד נחנו. נענצה בהם רוח הקדש
ובכלוהו עמהם שאף הוא בן אביהם:

ח) ויכר יוסף וגוי. לפי שהניחם חתומי זקן:
והם לא הכרהו. שיצא מאצלם בלא
חתומת זקן, ועכשיו בא בחתימת זקן. ומדרש
אגדה ויכר יוסף את אחיו כשנמסרו בידו
הכיר שהם אחיו ורחם עליהם, והם לא
הכירוהו כשנפל בגדם לנהוג בו אחוה:
ט) אשר חלם להם. עליהם, וידע שנתקיימו.
שהרי השתחוו לו: ערות הארץ. גלוי
הארץ, מהיכן היא נוחה לכבש, כמו

תפסיר רס"ג

קט עבידך גואסיסא: יב) קאל
 להם לא. בל אנמא גיתם
 לתנצרו כיבר אלבלד: יג)
 קאלו נחן עבידך אתני עשר
 אד. בני רגל ואחד פי בלד
 פנעאן. ואצג'רנא אליום ענד
 אבינא. וואחד מפקוד: יד) קאל
 להם יוסף. הו מא קלת לכם
 אנכם גואסיס: טו) בהדיה
 אלכ'לה תמתחנן. חידה פרעון

נחנו בנים אנחנו לא-הין
 עבדיך מרגלים: כולנא. בני
 גברא חד נחנא. פיוני אנחנא. לא הו
 עבדך אליילי: יב ויאמר אליהם
 לא פי-ערות הארץ באתם
 לראות: ואמר להון. לא: אלהין
 בדקה דארעא אתיתון למחוי:
 יג ויאמרו שנים עשר

עבדיך אחים | אנחנו בני איש-אחד בארץ
 כנען והנה הקטן את-אבינו היום והאחד
 איננו: ואמרו. תרי עסר עבדך אחין אנחנא. בני גברא חד בארעא
 דכנען. והא זעירא עם אבונא יומא דין. וחד ליתוהי: יד ויאמר
 אליהם יוסף הוא אשר דברתי אלכם לאמר
 מרגלים אתם: ואמר להון יוסף. הוא. דמלילית עמכון.
 למימר אליילי אתון: טו בזאת תבחנו חי פרעה אם-

— רס"י —

פשוטו. ומדרשו אמר להם ואלו מצאתם
 אותו ויפסקו עליכם ממון הרבה תפדוהו.
 אמרו לו הן. אמר להם ואם יאמרו לכם
 שלא יחזירוהו בשום ממון מה תעשו. אמרו
 לו לכך באנו להרוג או להרג. אמר להם
 הוא אשר דברתי אליכם להרוג בני העיר
 באתם. מנחש אני בגביע שלי ששנים מכם
 יחזירוהו כרך גדול שלשכם: טו חי פרעה.
 אם יחיה פרעה. שהיה נשבע לשקר. היה

בנים. אמתים, כמו (שמות י כט) בן דברת.
 (מדבר כז ז) בן בנות צלפחד דוברות. (ישעי
 טו) ועברתו לא בן בדיו: יב פי ערות הארץ
 באתם לראות. שהרי נכנסתם בעשרה
 שערי העיר, למה לא נכנסתם בשער אחד:
 יג ויאמרו שנים עשר עבדיך וגי. ובשביל
 אותו אחד שאינו נתפורנו בעיר לבקשו:
 יד הוא אשר דברתי. הדבר אשר דברתי
 שאתם מרגלים הוא האמת והנכון. והו לפי

תפסיר רס"ג

תִּצְאוּ מִזֶּה כִּי אִם-בָּבֹא

אֶחֱיֵכֶם הַקָּטָן הִנֵּה: בְּדֹא

תִּתְבַּחְרוּן. חַיֵּי פְרַעָה אִם תִּפְקֹון מִכָּא.

אֱלֹהִין בְּמִיתֵי אַחֻוכֹון זְעִירָא הִלְכָא:

שְׁלַחוּ מִכֶּם אֶחָד וַיִּקַּח

אֶת-אֶחֱיֵכֶם וְאֶתֶם הֵאסְרוּ

וַיִּבְחֲנוּ דְבַרְיֶכֶם הָאֵמֶת

אֶתְכֶם וְאִם-לֹא חַי פְרַעָה

כִּי מְרַגְלִים אַתֶּם: שְׁלַחוּ מִנְכוֹן

חַד וַיְדַבֵּר יֵת אַחֻוכֹון. וְאֶתוֹן תִּתְאסְרוּן.

וַיִּתְבַּחְרוּן פִּתְגָמִיכוֹן. הַקְּשׁוּט אֶתוֹן אֲמַרִין. וְאִם לֹא. חַיֵּי פְרַעָה. אָרִי

אֱלִילִי אֶתוֹן: וַיֵּאסֹף אֶתֶם אֶל-מִשְׁמַר שְׁלֹשֶׁת

יָמִים: וּכְנֹש יִתְהוֹן לְבֵית מִטְרָא. תִּלְתָּא יוֹמִין: וַיֵּאמֶר

אֲלֵהֶם יוֹסֵף בֵּינֵם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עָשׂוּ וַחֲיוּ אֶת-

הָאֱלֹהִים אֲנִי יֵרָא: וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף בְּיוֹמָא תִּלְיִתָּאָה. דָּא

עֲבִידוּ וְאֶתְקִימוּ. מִן קָדָם יי אָנָּא דְחִיל: חַמִּישִׁי אִם-כְּנִים

אֶתֶם אֶחֱיֵכֶם אֶחָד יֵאסֹר בְּבֵית מִשְׁמַרְכֶם

— רס"י —

נִשְׁבַּע בְּחַיֵּי פְרַעָה: אִם תִּצְאוּ מִזֶּה. מִן בְּלִשׁוֹן תַּמְהָ. וְאִם לֹא תִבְיִאוּהוּ. חַי פְרַעָה כִּי

הַמְּקוֹם הַזֶּה: טו הָאֵמֶת אֶתְכֶם. אִם אֵמֶת מְרַגְלִים אַתֶּם: יו מִשְׁמַר. בֵּית הָאֲסוּרִים:

אַתְכֶם. לְפִיכָף ה"א נְקוּדָה פִּתְחָ שְׁהוּא כְמוֹ יט בְּבֵית מִשְׁמַרְכֶם. שְׁאֶתֶם אֲסוּרִים בּו

זוֹלָק הַדְּקֻדָּק: טו הָאֵמֶת אֶתְכֶם. לְחוּד וְהַח"א נְקוּדָה בִּפְתַח (מַהר"ם). וְצָרִיךְ עֵיוֹן: יו וַיֵּאסֹף

אֶתֶם אֶל-מִשְׁמַר. אֶתֶם טַפְחָ, מִשְׁמַר אֶתְנַחָא, שְׁלֹשֶׁת טַפְחָ. כ"ה בְּכָל הַתִּיגָאן:

תפסיר רס"ג

ואנתם אמצו ודון. מירד' קות
מנאזלכם: (כ) ואיתו באכיפם
אלאצגיר אליי. חתי' יתחקק
כלאמכם ולא תהלכו. פצנעו
פד'אד: כא) תים קאל בעצ'הם
לבעץ. לכנא את'מין פי
אכינא. אלד'י ראינא נפסה פי
שדה. יתצ'דע אלינא ולם נקבל
מנה. לדאלד נאלתנא תדיה
אלש'דה: כב) פאגאבדם ראובן
קאילא. אלם אקל לכם לא

וְאַתֶּם לְכוּ הִבִּיאוּ שֶׁבֶר
רְעֵבוֹן בְּתִיכֶם: אִם בְּיוֹנֵי אֶתוֹן.
אֲחוּבוֹן חַד. יתאַסר בבית משרתכון.
וְאַתוֹן אִיזִילוּ אוֹבִילוּ. עבדרא דחסיר
בבתיכון: כ וְאַת־אַחִיכֶם הַקָּטָן
תְּבִיאוּ אֵלַי וַיֵּאמְרוּ
דְּבָרֵיכֶם וְלֹא תַמּוּתוּ
וַיַּעֲשׂוּ-כֵן: וַיֵּת אֲחוּבוֹן זַעֲרָא תִיתוֹן

לוֹתִי. וַיִּתְהַמְנוֹן פִּתְגָמִיכוֹן וְלֹא תַמּוּתוֹן. וְעַבְדוֹ כֵּן: כא וַיֵּאמְרוּ
אִישׁ אֶל-אָחִיו אָבֶל אֲשָׁמִים | אֲנַחְנוּ עַל-אָחִינוּ
אֲשֶׁר רָאִינוּ עָרַת נַפְשׁוֹ בְּהַתְחַנְנוּ אֵלֵינוּ וְלֹא
שָׁמַעְנוּ עַל-כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַעֲרָה הַזֹּאת: וַיֵּאמְרוּ
גִּבְר לְאַחוּהִי. בְּקוֹשְׁטָא חִיִּיבִין אֲנַחְנָא עַל אֲחוּנָא. דְּחֻזִּינָא. בְּעַקַּת
נַפְשִׁיה. כַּד הָוָה מִתְחַנֵּן לָנָא וְלֹא קִבִּילָנָא מִנִּיה. עַל כֵּן אֶתְת לָנָא.
עַקְתָּא הָדָא: כב וַיַּעַן רְאוּבֵן אֶתֶם לֵאמֹר הֲלוֹא
אִמְרָתִי אֵלֵיכֶם | לֵאמֹר אֶל-תַּחֲטְאוּ בִּילְד וְלֹא

— כס"י —

עכשיו: ואתם לכו הביאו. לבית אביכם: (מ"א ס כו) יאמן נא דברך: כא אבל. פתרגומו
שבר רעבון בתיכם. מה שקניתם לרעבון בקושטא. וראיתי בבראשית רבה (ס ס)
אנשי בתיכם: כ ויאמרו דבריכם. ותאמתו לישנא דרומאה היא אבל ברם: באה
ויתקומו. כמו (במדבר ס כב) אמן אמן, וכמו אלינו. טעמו בפ"ת, לפי שהוא בלשון עבר

זולק הדקדוק: כא בהתחננו אלינו. רפה הנו"ן והיה ראוי להדגש והוא קרוב לענין תחנה
ובקשה, והשוא שתחת הנו"ן נע (מהר"ם): כב אל תחטאו בילד. תרגום שלנו לא תחטון. שינה
כאן מהנהוג לתרגם לשון חטא חוב. כי לשון זה יש בו ג"כ לשון חטא כפשוטו. וכמו שמצינו
ג"כ בתרגום נקט לשון חטא דחיל חטאין. ויש בו ג"כ לשון חסרון כדרז"ל ודייקי צרת נפשו:

תפסיר רס"ג

שְׁמַעְתֶּם וְגַם־דָּמוֹ הִנֵּה**נִדְרָשׁ:** וְאֲתִיב רְאוּבֵן יִתְהוֹן לְמִימַר.הֲלֹא אָמַרְתָּ לְכוּן לְמִימַר. לֹא תַחַטּוֹן
בְּעוֹלִימָא וְלֹא קַבִּילְתוּן. וְאִי דְמִיָּה הָא

מִתְבַּעֵי: כַּג וְהֵם לֹא יִדְעוּ כִּי

שָׁמַע יוֹסֵף כִּי הַמְּלִיץ**בֵּינְתָם:** וְאֲנוּן לֹא יִדְעִין. אֲרִי שָׁמַע

יוֹסֵף. אֲרִי מִתּוֹרְגָמָן הָהוּא בֵּינֵיהוֹן:

וַיֹּסֵב מֵעֲלֵיהֶם וַיִּבְדֵּךְ וַיֵּשֶׁב אֲלֵהֶם וַיְדַבֵּר**אֲלֵהֶם וַיִּקַּח מֵאֲתָם אֶת־שִׁמְעוֹן וַיֹּאסֶר אֹתוֹ****לְעֵינֵיהֶם:** וְאִסְתַּחַר מִלּוֹתְהוֹן וּבִכָּא. וְתַב לּוֹתְהוֹן וּמִלִּיל עֲמַהוֹן.

וּדְבַר מִלּוֹתְהוֹן יֵת שִׁמְעוֹן. וְאִסֶּר יִתִּיה לְעֵינֵיהוֹן: כַּה וַיֵּצֵן יוֹסֵף

וַיִּמְלֹאוּ אֶת־כְּלֵיהֶם בָּרֶךְ וּלְהַשִּׁיב כֶּסֶפֵיהֶם אִישׁ**אֶל־שִׁקּוֹ וְלָתַת לָהֶם צֶדֶה לְדַרְךָ וַיַּעַשׂ לָהֶם****כֶּן:** וּפְקִיד יוֹסֵף. וּמְלוֹ יֵת מְנִיהוֹן עֲבוּרָא. וּלְאֲתָבָא כֶּסֶפֵיהוֹן גְּבַר

— כַּס"י —

שְׁכָבָר בָּאָה, וְתַרְגוּמוֹ אֶתֶת לָנָא: כַּג וְגַם

דָּמוֹ. אֲתִין וְגַמִּין רַבּוּיִין, דָּמוֹ וְגַם דָּם הַזְּקוּן:

כַּג וְהֵם לֹא יִדְעוּ כִּי שׁוֹמַע יוֹסֵף. מִכִּין

לְשׁוֹנָם וּבְפָנָיו הָיוּ מְדַבְּרִים כֶּן: כִּי הַמְּלִיץ

בֵּינְתָם. כִּי כְּשֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים עִמּוֹ הָיָה הַמְּלִיץ

בֵּינֵיהֶם, הַיּוֹדֵעַ לְשׁוֹן עֲבָרֵי וְלְשׁוֹן מִצְרַיִ, וְהָיָה

מְלִיץ דְּבָרֵיהֶם לְיוֹסֵף וְדְבָרֵי יוֹסֵף לָהֶם, לְכַף

הָיוּ סְבוּרִים שְׂאִין יוֹסֵף מִכִּיר בְּלִשׁוֹן עֲבָרֵי:

הַמְּלִיץ. לֹא אָסְרוּ אֵלָא לְעֵינֵיהֶם, וּפְיִין

שְׁכָבָר בָּאָה, וְתַרְגוּמוֹ אֶתֶת לָנָא: כַּג וְגַם

דָּמוֹ. אֲתִין וְגַמִּין רַבּוּיִין, דָּמוֹ וְגַם דָּם הַזְּקוּן:

כַּג וְהֵם לֹא יִדְעוּ כִּי שׁוֹמַע יוֹסֵף. מִכִּין

לְשׁוֹנָם וּבְפָנָיו הָיוּ מְדַבְּרִים כֶּן: כִּי הַמְּלִיץ

בֵּינְתָם. כִּי כְּשֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים עִמּוֹ הָיָה הַמְּלִיץ

בֵּינֵיהֶם, הַיּוֹדֵעַ לְשׁוֹן עֲבָרֵי וְלְשׁוֹן מִצְרַיִ, וְהָיָה

מְלִיץ דְּבָרֵיהֶם לְיוֹסֵף וְדְבָרֵי יוֹסֵף לָהֶם, לְכַף

הָיוּ סְבוּרִים שְׂאִין יוֹסֵף מִכִּיר בְּלִשׁוֹן עֲבָרֵי:

הַמְּלִיץ. לֹא אָסְרוּ אֵלָא לְעֵינֵיהֶם, וּפְיִין

זוּלָּק הַדְּקִדּוֹק: כַּד וַיֹּאסֶר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם. פ"א הפעל בשוא וסגול (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

פְּצִיתֵהֶם כָּל רֶגֶל אֱלֹהֵי גֹדְלָקָה. וְאֶעֱטוּ זָאדָא לְלִטְרִיק פִּלְמָא צָנַע בְּהֶם פְּדִיאָד: כו) חֲמָלוּ מִירְתֵהֶם עֲלֵי חֲמִירָהֶם. וּמְצִוּ מִן תַּיִם: כז) תַּיִם פֶּתַח אֲחֻדָּה־מָא גֹדְלָקָה. לִיטְרַח קֶתָא. לְחֲמָרָה פִּי אֲלִמְבִית. פְּרָאֵי פְּצִיתָה. פְּאֲדִיא בְּהָא פִּי וְעֵאִיה: כח) פְּקָאֵל לְאֲכִזְתָּה קֹד רִדְת פְּצִיתֵי. וְאֲדִיא בְּהָא פִּי וְעֵאִי. פְּנִפְרֵת קְלוּבָהֶם. וְזַעְגוּ כָּל וְאֲחֻד מֵע אֲכִיָּה קִאִילִין. מָא דִּיא צָנַע אֲלִלָה לְנָא: כט) וְגָאוּ. אֱלֹהֵי יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֱלֹהֵי בְּלָד פְּנַעְאָן.

לְשִׁקְיָה. וּלְמַתָּן לְהוֹן. זְוֹדִין לְאֹרְחָא.

וְעֵבֵד לְהוֹן בֶּן: ❀ חֲמִירָהֶם ❀

כֹּה וַיִּשְׂאוּ אֶת־שִׁבְרָם עַל־
חֲמִירָהֶם וַיִּלְכוּ מִשָּׁם: וּנְטְלוּ
יָת עֲבוּרָהוֹן עַל חֲמִירָהוֹן. וְאֲזָלוּ מִתְּמָן:
כֹּה וַיִּפְתַּח הָאֶחָד אֶת־שִׁקּוֹ
לְתֵת מִסְּפּוֹא לְחֲמָרוֹ
בַּמָּלוֹן וַיֵּרָא אֶת־כֶּסֶפוֹ
וְהִנֵּה־הוּא בְּפִי אֲמַתְחָתוֹ:
וּפְתַח חֵד יָת שִׁקְיָה. לְמַתָּן
כְּסֵתָא. לְחֲמִירָה בְּבֵית מְבָתָא. וְחֻזָּא יָת

כְּסֵפִיָּה. וְהָא הוּא בְּפּוֹם טוּעֵנִיָּה: כה) וַיֹּאמֶר אֶל־אָחִיו הוֹשֵׁב
כְּסֵפֵי וְגַם הִנֵּה בְּאֲמַתְחָתִי וַיַּעַא לְבָם וַיִּחְרְדוּ
אִישׁ אֶל־אָחִיו לֵאמֹר מִה־זֹּאת עָשָׂה אֱלֹהִים
לָנוּ: וַאֲמַר לְאָחוּהִי אֲתַתֵּב כְּסֵפֵי. וְאָף הָא בְּטוּעֵנִי. וּנְפַק מִדַּע לְבָהוֹן.
וּתְוָהוּ. גְּבַר בְּאָחוּהִי לְמִימַר. מָא דָּא. עֵבֵד יֵי לְנָא: כט) וַיָּבֵאוּ אֶל־
יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֲרִצָּה פְּנַעְנָן וַיִּגִּידוּ לוֹ אֵת כָּל־
הַקְּרֹת אֲתָם לֵאמֹר: וְאָתוּ. לְוֹת יַעֲקֹב אָבוּהוֹן לְאֲרַעָא

— כס"י —

בְּאֲמַתְחָתִי. גַּם הִפְסֵף בּוֹ עִם הַתְּבוּאָה:
מִה זֹאת עָשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ. לְהִבְיָאָנוּ
לְיַד עֲלִילָה זֹו שְׁלֵא הוֹשֵׁב אֲלֵא לְהַתְּעוֹלֵל
עֲלֵינוּ:

שִׁצְאוּ הוֹצִיאוּ וְהֶאֱכִילוּ וְהִשְׁקָהוּ: כז) וַיִּפְתַּח
הָאֶחָד. הוּא לְוֵי שְׁנִשְׂאָר יְחִיד מִשְׁמַעוֹן בֶּן
זוּגוֹ: בַּמָּלוֹן. בְּמִקוֹם שְׁלֵנוּ בְּלִילָה:
אֲמַתְחָתוֹ. הוּא שִׁקְיָה: כט) וְגַם הִנֵּה

תפסיר רס"ג

פאכ'ברוה. בגמיע מא נאלהם קאליון: (ל) אן אלרגל סייד אלבלד כאטבנא בצעוובה. ואתהמנא בגסאסה' אלבלד: לא) פקלנא לה נחן תקאת. למ נכון קט גואסיס: לב) ונחן אתני עשר אד' בני אבינא. אחדנא מפקוד. ואלאצג'ר ענד אבינא. אליוס פי בלד פנעאן: לג) פקאל לנא. בכ'לה אעלם. אנכס תקאת דעו ענדי ואחד מנכס. וכד'ז קות מנאזלכס ואמצ'ז: לד) ואיתוני באיכס אלאצג'ר. חתי אעלם אנכס תקאת וליס בגואסיס. ואעטיכס אכ'כס. ואתגרו פי אלבלד:

דכנען. וחויאו ליה. ית. כל דערעא יתהון למימר: **דְּבַר הָאִישׁ אֲדֹנָי הָאָרֶץ אֲתָנוּ קָשׁוֹת וַיִּתֵּן אֲתָנוּ כַּמְרָגָלִים אֶת־הָאָרֶץ:** מליל. גוברא רבונה דארעא. עמנא קשיין. ויהב יתנא. כמאללי ארעא: **לֹא וַנֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ כִּנְיִם אֲנַחְנוּ לֹא הָיִינוּ מְרָגָלִים:** ואמרנא ליה פיוני אנחנא. לא הוינא אלילי: **שְׁנַיִם־עָשָׂר אֲנַחְנוּ אַחִים בְּנֵי אָבִינוּ הָאֶחָד אֵינָנוּ וְהַקָּטָן הַיּוֹם אֶת־**

אָבִינוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: תרי עסר אנחנא. אחין בני אבונא. חד ליתוהי. וזעירא יומא דין. עם אבונא בארעא דכנען: **לֹא וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ הָאִישׁ אֲדֹנָי הָאָרֶץ בְּזֹאת אִדְעָ כִּי כִנְיִם אַתֶּם אַחֲיֶכֶם הָאֶחָד הֵנִיחוּ אֹתִי וְאֶת־רַעְבוֹן בְּתִיכֶם קָחוּ וּלְכוּ:** ואמר לנא. גוברא רבונה דארעא. ברא אדע. ארי פיוני אתנו. אחוכון חד שבוקו לותי. וית עבורא דחסיר בבתיכון סבו ואיזילו: **לֹא וְהָבִיאוּ אֶת־אַחֲיֶכֶם הַקָּטָן אֵלַי וְאִדְעָה כִּי לֹא מְרָגָלִים אַתֶּם כִּי כִנְיִם אַתֶּם אֶת־אַחֲיֶכֶם אֲתָן לָכֶם**

תפסיד רס"ג

(לה) פְּבִינָאֲהֶם יִפְרְגִין
 אוֹעִיתָהֶם. פֹּאדָא בְּצֶרֶה פְּצִיחִי
 כָּל רֶגֶל פִּי וְעֵאִיָּה. פִּלְמָא רָאוּ
 פְּצִי'צִיָּהֶם הֵם וְאֲבִיהֶם פִּזְעוּ
 (נ"א: פִּזְעִגּוּ: לו) פִּקְאָל לָהֶם
 יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֶת־כָּל־תְּמוּנֵי יוֹסֵף
 מִפְּקוּדֵי וּשְׁמֵעוֹן מִחֲבוּס. וּבְנֵי־מִין
 מִטְּלוּב. עֲלֵי אֲגַתְמַעַת הַדְּיָה
 פִּלְהָא: לו) פִּקְאָל לָהֶם רָאוּבֵן.
 תַּתְּכַל אֲבֵנֵי. אֵן לֹם אֲגִיבָה
 אֱלִיד. אַעֲטִינִיָּה. וְאֵנָּה אֲרִידָה
 אֱלִיד: לח) קָאֵל. לֹא יִנְחָדֵר

וְאֶת־הָאָרֶץ תִּסְחָרוּ: וְאִתּוּ.
 יֵת אַחֻכּוֹן זַעֲרָא לֹותִי. וְאָדַע. אָרִי לֹא
 אֱלִילִי אֶתּוֹן. אָרִי פִּינִי אֶתּוֹן. יֵת אַחֻכּוֹן
 אֶתִּין לְכוּן. וְיֵת אַרְעָא תַעֲבָדוֹן בַּה
 סְחוֹרְתָא: לז) וַיְהִי הֵם מְרִיקִים
 שִׁקִּיהֶם וְהִנֵּה־אִישׁ עֲרוֹר־
 כִּסְפוֹ בְּשִׁקּוֹ וַיֵּרְאוּ אֶת־
 עֲרוֹרוֹת כִּסְפֵיהֶם הֵמָּה
 וַאֲבֵיהֶם וַיֵּרְאוּ: וְהוּא. אַנּוֹן

מְרִיקִין סְקִיהוֹן. וְהָא גָבֵר עֲרוֹר כִּסְפִיָּה בְּסִקִּיָּה. וְחִזּוּ. יֵת עֲרוֹרֵי כִסְפִיָּהוֹן.
 אַנּוֹן וְאֲבוּהוֹן וּדְחִילוֹ: לז) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יַעֲקֹב אֲבִיהֶם
 אֶתִּי שְׁבַלְתֶּם יוֹסֵף אֵינְנוּ וּשְׁמֵעוֹן אֵינְנוּ וְאֶת־
 בְּנֵי־מִן תִּקְחוּ עָלַי הֵיוּ כְּלָנָה: וְאָמַר לְהוֹן יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן.
 יֵתִי אֶת־בִּילְתוֹן. יוֹסֵף לִיתּוּהִי וּשְׁמֵעוֹן לֹא הוּא כָּא. וְיֵת בְּנֵי־מִין תַּדְּבָרוּן.
 עֲלֵי הוּאָה כְּלָהוֹן: לז) וַיֹּאמֶר רָאוּבֵן אֶל־אָבִיו לֵאמֹר
 אֶת־שְׁנֵי בְנֵי תְּמִית אִם־לֹא אֲבִיאֲנוּ אֱלִיד
 תִּנָּה אֶתּוֹ עַל־יָדַי וְאֲנִי אֲשִׁיבֶנּוּ אֱלִיד: וְאָמַר
 רָאוּבֵן לְאֲבוּהִי לְמִימֵר. יֵת תִּרְיִן בְּנֵי תְּמִית. אִם לֹא אִיתִינִיָּה לָךְ. הַב
 יֵתִיָּה עַל יָדִי. וְאֵנָּה אֶתִּיבְנִיָּה לָךְ: לז) וַיֹּאמֶר לֹא־יֵרֵד בְּנֵי

— כס"י —

לִי וְאֶת הָאָרֶץ תִּסְחָרוּ. תִּסּוּבּוּ. וְכָל לְשׁוֹן
 סוֹחָרִים וְסוֹחָרָה עַל שֵׁם שְׁמֹחָזִרִים וְסוֹכְבִים
 אַחַר פִּרְקַמְטִיָּא: לז) עֲרוֹר כִּסְפוֹ. קֶשֶׁר כִּסְפוֹ:
 לֹא אֶתִּי שְׁבַלְתֶּם. מְלַמֵּד שְׁחֲשָׁדֵן שְׁמָא
 הַרְגוּהוּ אוּ מְכַרְוּהוּ כִּי־וֹסֵף: שְׁבַלְתֶּם.
 כָּל מִי שְׁבָנִיו אֲבוּדִים קְרוּי שְׁכוּל:
 לֹא לֹא יֵרֵד בְּנֵי עַמְכֶם. לֹא קֶבֶל דְּבָרִיו
 שְׁלִרְאוּבֵן. אָמַר בְּכוֹר שׁוֹטָה הוּא זֶה

תפסיר רס"ג

אבני מעפם. לאן אכיה קוד
מאת. ובקי הו וחדה. פאן
ואפתה אלמניה פי אלטריק
אלדי תמציון פיה. אנולתם
שיבתי. בחסרה אלי אלתרי:
מג א) ואלגוע שדיד פי
אלבלד: ב) פלמא פרגז מן
אכל אלמירה. אלתי אתו בהא
מן מצר. קאל להם אבוהם.
ארגעו אמתארו לנא קלילא מן
אלטעאם: ג) קאל לה יהודה.
אן אלדגל נאשדנא וקאל לא

עֲמַכֶּם כִּי־אָחִיו מֵת וְהוּא
לְבַדּוֹ נִשְׂאֵר וּקְרָאָהוּ אֶסּוֹן
בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ
וְהוֹרְדֹתֶם אֶת־שִׁיבְתֵי בְיָגוֹן
שְׁאוּלָה: וְאָמַר. לָא יִיחֹת בְּרִי
עִמְכוֹן. אָרִי אָחוּהִי מִיֵּת וְהוּא בְּלַחֲדוּהִי
אֶשְׁתָּאֵר. וַיַּעֲרַעְנִיה מוֹתָא בְּאוֹרְחָא
דְּתַהֲכוֹן בָּהּ. וְתַחֲתוֹן יֵת סִיבְתֵי. בְּדוֹנָא
לְשׂאוּל: מַג א וְהָרַעַב כָּבֵד
בְּאֶרֶץ: וְכַפְנָא תִּקִּיף בְּאַרְעָא: ב וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלוּ
לֵאכֹל אֶת הַשֶּׁבֶר אֲשֶׁר הֵבִיאוּ מִמִּצְרַיִם
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֲבִיהֶם שִׁבוּ שִׁבְרוּ־לָנוּ
מֵעֵט־אֶכֶל: וְהָהּ. כַּד סָפִיקוּ לְמִיכַל יֵת עֲבוּרָא. דְּאִיתִיאוּ
מִמִּצְרַיִם. וַאֲמַר לְהוֹן אֲבוּהוֹן. תּוּבוּ זְבוּנו לְנָא זְעִיר עֲבוּרָא:
ג וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוּדָה לֵאמֹר הֵעֵד הֵעֵד בְּנוֹ
הָאִישׁ לֵאמֹר לֹא־תֵרְאוּ פָנַי בְּלִתִּי אַחִיכֶם

• כ"ט"י •

כאשר תם האכל הוא, ומתרגמין כד
שציאו: ג העד העד. לשון התראה, שסתם
התראה מתרה בו בפני עדים, וכן (יימיו י"ז)
העדתי באבותיכם, (שמות י"ט כ"ב) רד העד
בעם: לא תראו פני בלתי אחיכם
אתכם. לא תראוני בלא אחיכם אתכם.
ואנקלוס תרגם אלהין כד אחוכון עמכון, ושב
באור הדבר על אפנו ולא דקדק לתרגם אחר

הוא אומר להמית בניו, וכי בניו הם ולא
בני:

מג ב כאשר כלו לאכל. יהודה אמר להם
המתינו לזמן עד שתכלה פת מן הבית:
כאשר כלו. כד שציאו. והמתרגם כד
ספיקו טועה כאשר כלו הגמלים לשתות
מתרגם כד ספיקו בששתו די ספוקם הוא
גמר שתייתם. אבל זה כאשר כלו לאכול.

תפסיר רס"ג

תָּרוּ וּגְהִי אֵלֶּיךָ וְאֶכְיֶכֶם מֵעַכְשָׁם:
 (ד) פֶּאֶן בְּעֵתֵת בְּאֶכְיֵנָא מֵעַנָּא.
 אֲנַחְדָּרְנָא וְאֲמַתְרְנָא לְךָ
 טְעָאִים: (ה) וְאֵן לִם תְּבַעְתָּה לֹא
 נְנַחְדֵּר. לֹאן אֶלְרָגֵל קָאֵל לְנָא
 לֹא תָרוּ וּגְהִי אֵלֶּיךָ וְאֶכְיֶכֶם
 מֵעַכְשָׁם: (ו) פֶּקָאֵל אֶסְרָאֵל. וְלִם
 אֶסְאֵתִים לִי. וְאֶכְיֶכֶם אֶלְרָגֵל.
 אֵן קִיד בְּקִי לְכֶם אֶדְ: (ז) קָאֵלוּ.
 אֲנָה סָאֵל עֵנָא וְעַן תִּיֵאֵלְדֵּנָא
 קָאֵילָא. הֵל עָאֵד אֲבִיכֶם בְּאֶקִי

אֶתְכֶם: וְאָמַר לִיה. יְהוּדָה לְמִימַר.
 אֶסְהָדָא אֶסְהִיד בְּנָא גְבָרָא לְמִימַר לֹא
 תַחְזוּן אֶפִי. אֶלְהִין בְּד אַחֻכּוֹן עִמְכּוֹן:
אִם-יִשְׁלַח מִשְׁלַח אֶת-
אֶחָיו וְאֶתְנוּ אֶתְנוּ נִרְדָּה
וְנִשְׁבְּרָה לְךָ אֶכְל: אִם אֵיתְךָ.
 מִשְׁלַח יֵת אַחֻכּוֹן עִמְכּוֹן. נִיחֻת. וְנִזְבֵּן
 לְךָ עֵבֻרָא: **וְאִם-אֵינְךָ**
מִשְׁלַח לֹא נִרְדָּה בִּי-הָאִישׁ

אָמַר אֵלֵינוּ לֹא-תֵרָאוּ פָנֵי בְלָתֵי אַחֵיכֶם
אֶתְכֶם: וְאִם לֵיתְךָ מִשְׁלַח לֹא נִיחֻת. אֶרִי גְבָרָא. אָמַר לְנָא לֹא
 תַחְזוּן אֶפִי. אֶלְהִין בְּד אַחֻכּוֹן עִמְכּוֹן: **וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לְמָה**
הִרְעַתֶּם לִי לְהַגִּיד לְאִישׁ הָעוֹד לָכֶם אֶח: וְאָמַר
 יִשְׂרָאֵל. לְמָה אֲבִיאִישְׁתּוֹן לִי. לְחֻוָּאָה לְגְבָרָא. הָעוֹד לְכוֹן אֶחָא:
וַיֹּאמְרוּ שְׂאוּל שְׂאֵל-הָאִישׁ לָנוּ וְלְמוֹלְדֵתָנוּ
לֵאמֹר הָעוֹד אֲבִיכֶם חֵי הַיֵּשׁ לָכֶם אֶח וְנִגְדָּ-לוֹ
עַל-פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַיְדוּעַ נִדְעַ בִּי יֹאמֶר
הוֹרִידוּ אֶת-אַחֵיכֶם: וְאָמְרוּ. שְׂאֵלָא שְׂאֵיל גְבָרָא. לְנָא

— רס"ג —

לְשׁוֹן הַמִּקְרָא: ז לָנוּ וְלְמוֹלְדֵתָנוּ. הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. עַל פִּי שְׂאֵלוֹתָיו אֲשֶׁר
 לְמִשְׁפּוֹחֵתֵינוּ, וּמִדְרָשׁוֹ אֶפִילוּ עֲצֵי עֲרִיסוֹתֵינוּ
 גָּלָה לָנוּ וְנִגְדָּ לָנוּ. שְׂיֵשׁ לָנוּ אֶב וְאָח: עַל פִּי
 כִּי מִשְׁמַשׁ בְּלָשׁוֹן אִם, וְאִם מִשְׁמַשׁ בְּלָשׁוֹן

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: וַיֹּאמְרוּ שְׂאוּל-הָאִישׁ. תִּיבַת שְׂאֵל מִלְעִיל שְׂאֵל כַּמְנַהֵג (מִהַר"ם):

תפסיר רס"ג

והל בקי לָכֶם אֲדָי. פֶּאֶכְבְּרַנְאָה
עֲלֵי סְבִיל הַדְּיָא אֲלֻכְלָאָם. הַל
עֲלֻמְנָא. אַנְהָ סִיקוּל. אַחְדְּרוּ
אֲכֻאָכֶם: ח) תִּים קֶאֱל יְהוּדָה
לְאִסְרָאִיל אֲבִיָּה אֲבַעְתִּי
אֲלֻגְלָאָם. מַעֲנָא וְנִקּוּם וְנִמְצִי.
וְנַחֲיָא וְלֹא נְמוּת. נַחַן וְאֲנַת
וְאֲטַפְאֲלָנָא: ט) אֲנָא אֲצִמְנָה.
מִן יָדֵי תַטְלָבָה. אִן לֹם אֲתִי בַּה
אֲלִיד וְאֲצִעָה בֵּין יָדִיד. כְּנַת
כִּאֲטִיָּא לָךְ טוּל אֲלֻמְאָן:
י) לֹלֵא אֲנָא תַלְבַּתְנָא. לְכַנָּא
קֹד תַרְדֵּדְנָא מְרַתִין: יא) קֶאֱל

וּלְיִלְדוּתָנָא לְמִימְרָ. הַעַד כְּעַן אֲבוּכוֹן
קָיִים הָאִית לְכוֹן אַחָא. וְחֻוּיָנָא לִיָּה. עַל
מִימְרָ פִתְגְמִיָּא הָאֲלִיָּן. הַמִּידַע הַוּיָנָא
יְדַעִין. אֲרִי יִימְרָ אַחִיתוּ יָת אַחֻכוֹן:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל
אֲבִיו שְׁלַחַה הַנְּעַר אֶתִּי
וְנִקְוֹמָה וְנִלְכָּה וְנַחֲיָה וְלֹא
נְמוּת גַּם־אֲנַחְנוּ גַם־אֶתָּה

גַּם־טַפְּנוּ: וַאֲמַר יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל
אֲבוּהֵי. שְׁלַח עוֹלִימָא. עַמִּי וְנִקּוּם וְנִיזִיל.
וְנִיחֵי וְלֹא נְמוּת. אַף אֲנַחְנָא אַף אֶת אַף

טַפְּלָנָא: ט אֲנָכִי אֲעַרְבְּנוּ מִיָּדֵי תַבְּקִשְׁנוּ אִם לֹא
הִבִּיאֲתִיו אֲלֵיךָ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחֻטְאֲתִי לָךְ

כָּל־הַיָּמִים: אֲנָא מְעַרְבְּנָא בֵּיה. מִן יָדֵי תַבְעִינִיָּה. אִם
לֹא אִיתִינִיָּה לָךְ וְאֲקִימְנִיָּה קְדָמְךָ. וְאִיְהִי חֻטִּי לָךְ כָּל יוֹמִיָּא:

כִּי לֹלֵא הַתְּמַהְמָהְנוּ כִּי־עַתָּה שְׁבָנוּ זֶה

פְּעַמִּים: אֲרִי אֲלוּ לֹא פּוֹן בְּדָא אֶתְעַכְבְּנָא. אֲרִי כְעַן תַּבְנָא דְנָן

תַרְתִּין זְמַנִין: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָאֵל

בספרי תימן

— רס"י —

לֹא יִתְפַּשׁ, וְאֲנוּ כְּלָנוּ מִתִּים בְּרַעַב אִם לֹא
גִלְהָ, מוּטָב שְׁתַּנִּיחַ אֶת הַסֶּפֶק וְתִתְפוּשׁ אֶת
הַוּדָאִי: ט וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ. שְׁלֹא אֲבִיאָנוּ
אֲלֵיךָ מֵת כִּי אִם חַי: וְחֻטְאֲתִי לָךְ כָּל
הַיָּמִים. לְעוֹלָם הַבָּא: י לֹלֵא הַתְּמַהְמָהְנוּ.
עַל יָדֶךָ, כְּבָר הָיִינוּ שְׁבִים עִם שְׁמַעוֹן וְלֹא

אֲשֶׁר. הָרִי זֶה שְׁמוּשׁ אֲחָד מֵאֲרַבַּע לְשׁוֹנוֹתָיו
שְׁמִשְׁמֵשׁ כִּי, וְהוּא אִם, שְׁהָרִי כִּי זֶה כְּמוֹ אִם,
כְּמוֹ עַד אִם דְּבַרְתִּי דְּבָרִי (כד נג): ח וְנַחֲיָה.
נְצַנְצָה בּוּ רִיחַ הַקְּדָשׁ, עַל יָדֵי הַלִּיכָה זוּ תַחֲזִי
רוּחַךְ שְׁנֹאמְרָ (מכ ט) וְתַחֲזִי רִיחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם:
וְלֹא נְמוּת. בְּרַעַב. בְּנִימִין סֶפֶק יִתְפַּשׁ סֶפֶק

תפסיר רס"ג

להם אסראיל אביהם. אן פאן
פד"אך פאצנעו כ'לה. כ'דו מן
פאכהה' אלבלד פי אועיתכם.
ואחדוהא ללדגל הדייה קליל
תריאק וקליל עסל. וכ'רנוב
ושאהבלוט. ובטמא ולווא:
יב) וצ'עפא מן אלפצ'ה כ'דוה
מעכם. ואלפצ'ה אלמרדודה פי
פואה' אועיתכם רדוהא מעכם.
לעל כאן סוהא: יג) וכ'דו
אכ'אכם. וקומו ארגעו אלי
אלדגל: יד) ואלטאיק אלפאפי.
יעטיכם רחמה בין ידיה. חתי

אֲבִיהֶם אִם־כֵּן | אִפּוֹא זֹאת
עֲשׂוּ קָחוּ מִזְמַרַת הָאָרֶץ
בְּכֵלֵיכֶם וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ
מִנְחָה מֵעֵט צְרִי וּמֵעֵט
דְּבַשׁ נְכֹאת וְלֹט בְּטָנִים
וּשְׁקָדִים: וְאָמַר לְהוֹן יִשְׂרָאֵל
אָבוֹהוֹן. אִם כֵּן הוּא דָא עֲבִידוּ. סבו.
מִדְּמִשְׁבַּח בְּאַרְעָא בְּמַנִּיכּוֹן. וְאַחִיתוּ
לְגַבְרָא תְּקוּבַתָּא. זְעִיר קִטְף וּזְעִיר
דְּבַשׁ. שְׁעָף וּלְטוּס. בּוּטְמִין וּשְׁגָדִין:

יב) וְכֶסֶף מִשְׁנֵה קָחוּ בְיַדְכֶם וְאֶת־הַכֶּסֶף
הַמּוֹשָׁב בְּפִי אֲמַתְחַתֵּיכֶם תְּשִׁיבוּ בְיַדְכֶם אוֹלֵי
מִשְׁנֵה הוּא: וְכֶסֶף עַל חַד תִּרְיִן סבו בְּיַדְכּוֹן. וְיַת כֶּסֶף־א.
דְּאֲתַתְּב בְּפּוּס טוּעֵנִיכּוֹן תְּתִיבוּ בְּיַדְכּוֹן. דְּלִמָּא שְׁלוּ הוּה:
יג) וְאֶת־אֲחֵיכֶם קָחוּ וְקוּמוּ שׁוּבוּ אֶל־הָאִישׁ: וְיַת
אֲחוּכּוֹן דְּבוּרוּ. וְקוּמוּ תוּבוּ לְוַת גַּבְרָא: יד) וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם

— כס"י —

מכיר ראיתי פיטיטי"ש [פיסטוקים] ודומה לי
שהם אפרסקין: יב) וכסף משנה. פי שנים
בראשון: קחו בידכם. לשבור אוכל, שמא
הוקר השער: אולי משנה הוא. שמא
הממנה על הבית שכחו שוגג: יד) ואל שדי.
מעתה אינכם חסרים כלום אלא תפלה,
הריני מתפלל עליכם: ואל שדי. שדי
בנתינת רחמיו, וכדי היכולת בידו לתן, יתן
לכם רחמים, זהו פשוטו. ומדרשו מי שאמר

נצטערת כל הימים הללו: יא) אפוא. כל
לשון אפוא לשון יתר הוא לתקון מלה
בלשון עברי, אם כן אודקק לעשות
שאשלונו עמכם, צריך אני לחזור ולבקש
איה פה תקנה ועצה להשיאכם, ואומר אני
זאת עשו: מזמרת הארץ. מתרגם
מדמשבח בארעא שהכל מזמרים עליו
כשהוא בא לעולם: נכאת. שענה: בטנים.
לא ידעתי מה הם ובפרושי א' ב' שלרבי

תפסיר רס"ג

יטלק לכם אכילכם אלאכר מע בנימין. ואנא אכף. אן אתפל כמא ת'פלת: טו) פאכ'ד' אלקום תדיה אלהדייה. וצ'עפא מן אלפצ'יה. אכ'ד'וה מעהם ובנימין. וקאמו ואנח'דרו אלי' מצר. ווקפו בין ידי יוסף: טז) פלמא רא'י יוסף אן בנימין מעהם. קאל לתאג'בה. אדכל אלקום אלי' אלבית. ואד'בח ד'בחא ואצ'לחה. פאן אלקום. יאפלון מעי פי אלצ'הירה:

רַחֲמִים לְפָנַי הָאִישׁ וְשַׁלַּח
לְכֶם אֶת אַחֲיֵיכֶם אַחֵר וְאֶת־
בְּנֵימִין וְאֲנִי פֹאֶשֶׁר שְׂכַלְתִּי
שְׂכַלְתִּי: וְאֵל שְׂדֵי. יִתֵּן לְכוֹן רַחֲמִין
קָדָם גְּבָרָא. וְיִפְטֹר לְכוֹן. יֵת אַחוּכוֹן
אַחֲרָנָא וְיֵת בְּנֵימִין. וְאֲנָא. כְּמָא דְתַכִּילִית
תַּכִּילִית: טו) וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים
אֶת־הַמִּנְחָה הַזֹּאת וּמִשְׁנֵה־
כֶּסֶף לְקָחוּ בִידָם וְאֶת־
בְּנֵימִין וַיִּקְמוּ וַיֵּרְדוּ מִצְרַיִם וַיַּעֲמְדוּ לְפָנַי יוֹסֵף:
וּנְסִיבוּ גּוֹבְרִיָא יֵת תְּקֻרֻבְתָא הָדָא. וְעַל חַד תְּרִין כְּסָפָא. נְסִיבוּ בִידֵהוּן
וּדְבָרוּ יֵת בְּנֵימִין. וַקְמוּ וּנְחָתוּ לְמִצְרַיִם. וַקְמוּ קָדָם יוֹסֵף: (טז)
טז) וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת־בְּנֵימִין וַיֹּאמֶר לְאִשְׁר
עַל־בֵּיתוֹ הֵבֵא אֶת־הָאֲנָשִׁים הַבַּיִתָּה וּטְבַח
טְבַח וְהֵזֶן כִּי אֲתִי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים בַּצְּהָרִים:

— רס"י —

שְׂכַלְתִּי. מִבְּנֵימִין: טו) וְאֵת בְּנֵימִין.
מִתְרַגְמִינִין וּדְבָרוּ יֵת בְּנֵימִין. לְפִי שְׂאִין לְקִיחַת
הַכֶּסֶף וּלְקִיחַת הָאֲדָם שׁוּדָה בְּלִשׁוֹן אַרְמִי
בְּדָבָר הַנֶּקֶח בְּיַד מִתְרַגְמִין וּנְסִיב, וּדְבָר הַנֶּקֶח
בְּהַנְהִיגַת דְּבָרִים מִתְרַגְמִינִין וּדְבָר: טז) וּטְבַח
טְבַח וְהֵזֶן. כְּמוֹ וְלְטְבוּחַ טְבַח וְלִהְכִין, וְאִין
טְבוּחַ לְשׁוֹן צוּוִי שְׁהִידָה לוֹ לומר וְטְבוּחַ:
בַּצְּהָרִים. זֶה מִתְרַגְמִין בְּשִׁירוּתָא, שְׁהוּא
לְשׁוֹן סְעוּדָה רֵאשׁוּנָה בְּלִשׁוֹן אַרְמִי, וְזַלְטִי
זִישִׁינִי [אַרוּחַת צְהָרִים], וְיֵשׁ הַרְבֵּה בַּתְּלִמוּד

לְעוֹלָם דִּי יֹאמֶר דִּי לְצֻרוֹתַי שְׁלֵא שְׁקֻטַי
מְנַעוּרִי צֻרַת לְכוֹן צֻרַת עֲשׂוּ, צֻרַת רַחֵל,
צֻרַת דִּינָה, צֻרַת יוֹסֵף, צֻרַת שְׁמַעוֹן, צֻרַת
בְּנֵימִין: וְשַׁלַּח לְכֶם. וְיִפְטֹר לְכוֹן, תְּרַגְמוּ.
יִפְטֹרְנוּ מֵאֲסוּרֵיהּ לְשׁוֹן (שְׁמוֹת כ"א כ"ו) לְחַפְשֵׁי
יִשְׁלַחְנוּ, וְאִינוּ נּוֹפֵל בַּתְּרַגּוּם לְשׁוֹן וְיִשְׁלַח.
שְׁהִרֵי לְשֵׁם הֵם הוֹלְכִים אֲצֵלוּ: אֶת אַחֲיֵיכֶם.
זֶה שְׁמַעוֹן: אַחֵר. רוּחַ הַקֹּדֶשׁ נִזְרְקָה בּוֹ,
לְרַבּוֹת יוֹסֵף: וְאֲנִי. עַד שׁוֹבְכֶם אֲהִיָּה שְׁכוּל
מִסְפָּק: פֹּאֶשֶׁר שְׂכַלְתִּי. מִיוֹסֵף וּמִשְׁמַעוֹן:

תפסיר רס"ג

יז) פִּצְנַע אֶלְדָּגֵל. כִּמְאָ קֵאל יוֹסֵף. וְאֹדְכִ'לֵהֶם אֵלָיו מְנֹלָה: יח) פְּכִיאָפוּ אֶלְקוּם. אֲדִי אֲדֹכִ'לוּ אֵלָיו מְנֹל יוֹסֵף. וְקֵאלוּ. בְּסִבֵּב אֶלְפִצְיָה אֶלְדִי רֵדֶת פִי אוֹעִיתָנָא בִּאלֵאבְתָּדָא. נַחַן מִדְכִ'לוּן. לִיתְסִבֵּב עֲלִינָא וְיִתְגָּנָא עֲלִינָא. וְיִאֲכִ'דִינָא עֲבִידָא וְחִמְרִנָא מִלְכָּא: יט) פִּתְקִדְמוּ אֵלָיו חֲאָגֵב יוֹסֵף. וְכִלְמוּדָא עֲנֵד בֵּאֵב אֶלְבִּית:

וְחֹזָא יוֹסֵף עֲמֵהוּן יֵת בְּנִימִין. וְאָמַר לְדַמְמָנָא עַל בֵּיתִיהָ. אֵעִיל יֵת גּוֹבְרִיָּא לְבֵיתָא. וְכּוֹס נִכְסְתָא וְאֶתְקִין. אָרִי עֲמִי. אֶכְלִין גּוֹבְרִיָּא בְּשִׂירוּתָא: **וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כְּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָהּ יוֹסֵף: וַעֲבַד גְּבָרָא. כְּמָא דְאָמַר יוֹסֵף. וְאֵעִיל גּוֹבְרָא. יֵת גּוֹבְרִיָּא לְבֵית יוֹסֵף: וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים**

כִּי הוֹבֵאוּ בֵּית יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ עַל־דְּבַר הַכֹּסֶף הֵשֶׁב בְּאֶמְתַּחְתֵּינוּ בְּתַחֲלָה אֲנַחְנוּ מוֹבָאִים לְהַתְגַּלֵּל עָלֵינוּ וְלִהְיֵת נַפְל עָלֵינוּ וְלִקְחַת אֶתְנוּ לְעֲבָדִים וְאֶת־חֲמֻרֵינוּ: וְדַחִילוּ גּוֹבְרִיָּא. אָרִי אֶתְעֵלוּ לְבֵית יוֹסֵף. וְאָמְרוּ. עַל עֵיסק פִּסְפָּא דְאֶתְתַב בְּטוֹעֵנְנָא בְּקַדְמִיתָא. אֲנַחְנָא מִתְעֵלִין. לְאֶתְרַבְרָבָא עֲלָנָא וְלֵאסְתַּקְפָּא עֲלָנָא. וְלִמְקַנֵי יִתְנָא: לְעַבְדִּין וְלִמְדַבְּרֵי יֵת חֲמֻרָנָא: **וַיִּגְשׁוּ אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל־בֵּית יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו פֶּתַח הַבַּיִת: וַקְרִיבוּ לוֹת גּוֹבְרָא. דְּמִמוֹנָא עַל בֵּית יוֹסֵף. וּמִלִּילוּ עֲמִיהָ בְּתַרְעָא בֵּיתָא:**

— כס"י —

משמרו: אֲנַחְנוּ מוֹבָאִים. אֶל תוֹף הַבַּיִת הַזֶּה: לְהַתְגַּלֵּל. לְהִיּוֹת מִתְגַּלְגֵּלָת עָלֵינוּ עֲלִילַת הַכֹּסֶף וְלְהִיּוֹתָהּ נוֹפֶלֶת עָלֵינוּ. וְאוּנְקִלוּס שְׂתַרְגָּם וְלֵאסְתַּקְפָּא עֲלָנָא. הוּא לְשׁוֹן לְהַתְעוּלָל, בְּדַמְתַּרְגָּמִין (דְּכִיס כִּז) עֲלִילַת דְּבָרִים תִּסְקוּפֵי מִלִּין, וְלֵא תְרַגְמוּ אַחַר לְשׁוֹן הַמְקָרָא. וְלְהַתְגַּלֵּל שְׂתַרְגָּם לְאֶתְרַבְרָבָא הוּא

(סעניס יא ז) שְׂדָא לְכִלְבָּא שִׂירוּתִיהָ. (זככות לט ז) בְּצַע אֶכּוּלָּא שִׂירוּתִיהָ. אֶבֶל כָּל תְּרַגּוּם שְׂלַצְהָרִים טִיהָרָא: יט וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים. כְּתוּב בְּשֵׁנֵי יוֹדִין וְתַרְגוּמוֹ וְדַחִילוּ: **כִּי הוֹבֵאוּ בֵּית יוֹסֵף.** וְאִין דְּרַף שְׂאָר הַבָּאִים לְשִׁבּוֹר בְּרֵל לְזוֹן בְּבֵית יוֹסֵף, כִּי אִם בְּפִנְדְקָאוֹת שְׂבַעִיר. וַיִּירָאוּ שְׂאִין זֶה אֵלָא לְאֶסְפֵּם אֶל

תפסיר רס"ג

(ט) וקאלו יא סיידי. אנא
 אנחדרנא באלאבתרא
 נמתאר טעאמא: כא) פלמא
 צרנא אלי אלמבית. פתחנא
 אועיתנא. פארדא בפצה' כל
 רגל פי ועאיה. פציתנא
 בוזנהא. פרדנאהא מענא:
 כב) ופצה אכרי. אחדרנאהא
 מענא לנמתאר טעאמא. למ
 נעלם. מן צייר פציתנא פי
 אועיתנא: כג) קאל סלאם לכם

ב ויאמרו בי אדני ירד
 ירדנו בתחלה לשבר אכל:
 ואמרו בבעו רבוני. מיחת נחתנא.
 בקדמיתא למזבן עבורא: בא ויהי
 כי-באנו אל-המלון ונפתחה
 את אמתחתינו והנה כסף-
 איש בפי אמתחתו כספנו
 במשקלו ונשב אתו בידנו:

והוה כד אתינא לבית מבתא. ופתחנא ית טועננא. והא כסף גבר
 בפום טועניה. כספנא במתקליה. ואתיבנא יתיה בידנא: כב) וכסף
 אחר הורדנו בידנו לשבר-אכל לא ידענו מי-
 שם כספנו באמתחתינו: וכספא אוחרנא. אחיתנא
 בידנא למזבן עבורא. לא ידענא. מן שוי כספנא בטועננא:
 כג) ויאמר שלום לכם אל-תיראו אלהיכם
 ואלהי אביכם נתן לכם מטמון באמתחתיכם
 כספכם בא אלי ויצא אלהם את-שמעון: ואמר
 שלם לבון לא תדחלון. אלהכון. ואלהא דאבוכון יהב לבון סימן

• כס"י •

לשון (קבלה יב ו) גלת הנהב, (נמוס ז ח) והצב
 גלתה העלתה, שהוא לשון מלכות:
 כ בי אדני. לשון בעיא ותחנונים הוא.
 ובלשון ארמי ביא בייא: ירד ירדנו. ירידה
 היא לנו, רגילים היינו לפרנס אחרים, עכשיו
 אנו צריכים לה: כג) אלהיכם. בזכותכם, ואם
 אין זכותכם פדאי, ואלהי אביכם, בזכות
 אביכם נתן לכם מטמון:

וזלך הדקדוק: כג) נתן לכם מטמון. תרגום שלנו סימן ולא סימא. ורמז להם כי כמו שמצאו
 הכסף שכבר יצא מתחת ידם ונעלם מעיניהם כן ימצאו את יוסף אחר שנעלם מעיניהם וזהו
 לשון סימן:

תפסיר רס"ג

לא תכ'אפו. אלאהכם ואלאה
אביכם וזקכם כנזא פי
אוועיתכם. ואמא פצ'תכם פקד
צ'ארת אלוי. ת'ם אכ'רג אליהם
שמעון: כד) פלמא אדכ'ל
אלד'גל. אלקום אל'י מנזל יוסף.
אעטאהם מאא פג'סלו
ארגלהם. וטרח קתא לחמיריהם:
(כה) ותיזו אלהדייה. אל'י אן גא
יוסף פי אלצ'הירה. לאנהם
סמעו. אן ת'ם יאכלון טעאמא:
(כו) ולמא גא יוסף אל'י מנזלה.
אדכ'לו אלהדייה אלד'י מעהם
אליה. וסגדו לה על'י אלארץ:
(כז) פסאלהם ען סלאמתהם.
וקאל. הל עאד אביכם
אלשיד' אלד'י קלתם באקי והל

בטועניכון. בספכון אתא לותי. ואפיק

לותרון ית שמעון: שביעית בספרי
תימן

בד **ויבא האיש את האנשים**
ביתה יוסף ויתן מים
וירחצו רגליהם ויתן
מספוא לחמריהם: ואעיל
גוברא. ית גובריא לבית יוסף. ויהב מיא
ואסחו רגליהון. ויהב פסתא לחמריהון:
בד **ויכינו את המנחה עד-**
בוא יוסף בצהרים פי
שמעו כי שם יאכלו לחם:
ואתקינו ית תקרובתא. עד דעל יוסף

בשירותא. ארי שמעו. ארי תמן אכלין לחמא: בד **ויבא יוסף**
הביתה וביאו לו את המנחה אשר בידם
הביתה וישתחוו לו ארצה: ועל יוסף לביתא. ואעילו
ליה. ית תקרובתא דבידהון לביתא. וסגדו ליה על ארעא:
בד **וישאל להם לשלום ויאמר השלום אביכם**
הזקן אשר אמרתם העודנו חיי: ושאל להון לשלם.
ואמר. השלם. אבוכון סבא דאמרתון. העד בען קיים: בד **ויאמרו**

— רס"י —

לכם, נמשכו ובאו אחריו: ככ ויכינו. הזמנו,
עטרוה בכלים נאים: כו הביתה. מפרזודור
לטרקלין:

כד ויבא האיש. הבאה אחר הבאה, לפי
שהיו דוחפים אותו לחוץ עד שדברו אליו
פתח הבית, ומשאמר להם (פסוק כג) שלום

שמון המור (כ) ויביאו. האל"ף דגושה לתפארת הקריאה.

תפסיר רס"ג

הו סאלם: כח) קאלו. עבדך
 אבונא באקי וְהו סאלם. ת'ם
 כ'רו וסגדו: כט) ת'ם רפע
 עיניה. ונצ'ר בנימין אכ'יה אבן
 אמה. פקאל. וד'א אכ'יפם
 אלאצג'ר. אלד'י קלתם לי. ת'ם
 קאל. אללה ירופך יא אבני:
 ל) פאסרע יוסף. לפא האגת
 רחמתה עלי אכ'יה. פטלב אן

שָׁלוֹם לְעַבְדְּךָ לְאֲבִינוּ

עוֹדְנֵנוּ חֵי וַיִּקְדּוּ (כ' וישתחו)

וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ: וַאֲמָרוּ. שָׁלוֹם. לְעַבְדְּךָ

לְאֲבֹנָא עַד פְּעַן קַיִים. וּכְרַעוּ וּסְגִידוּ:

כֵּס וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרֶא אֶת-

בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן-אִמּוֹ

וַיֹּאמֶר הֲזֶה אֲחִיכֶם הַקָּטָן

אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם אֵלַי וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יַחֲנֶךָ בְּנִי:

וזקף עינוהי. וחזא. ית בנימין אחוהי בר אמיה. ואמר. הדין אחוכון

זעירא. דאמרתון לי. ואמר. מן קדם יי יתרחם עלך ברי: (שבעי)

ל וַיִּמְהַר יוֹסֵף כִּי-נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל-אָחִיו

וַיִּבְקֹשׁ לְבָבוֹת וַיָּבֵא הַחֲדָרָה וַיִּבְכּוּ שָׁמָּה: וְאוֹחֵי

יוסף. ארי אתגוללו רחמוהי על אחוהי. ובעא למבכי. ועל לאדרון

— רס"י —

בכר שהיה בכור לאמי. אשבל ששבאו אל
 גרא שנתגגיר באכסניא. ונעמן. שהיה נעים
 ביותר. אחי וראש אחי היה וראשי היה.
 מפנים מפי אביו למד. וחפים שלא ראה
 חפתי ולא ראיתי אני חפתי. וארד שירד
 לבין האמות. בדאיתא במסכת סוטה (לו ז)
 מיד נכמרו רחמיו: נכמרו. נתחממו.
 ובלשון משנה (ז"מ טו ז) על הכמר
 שלזיתים, ובלשון ארמי מכמר בשרא.
 ובמקרא (איכב כ י) עורנו כתנור נכמרו.
 נתחממו ונקמטו קמטים קמטים מפני
 זלעפות רעב. כן דרף כל עור בשמתחממין

כח ויקדו וישתחו. על שאילת שלום. קידה
 כפיפת קדקד, השתחוואה משתטח לארץ:
 כט אלהים יחנך בני. בשאר שבטים שמענו
 חנינה (לעיל לג ט) אשר חנן אלהים את עבדך.
 ובנימין עדיין לא גלד, לקף ברכו יוסף
 בחנינה: ל כי נכמרו רחמיו. שאלו יש לק
 אח מאם, אמר לו אח היה לי ואיני יודע
 היכן הוא. יש לק בנים, אמר לו יש לי
 עשרה, אמר לו ומה שמם, אמר לו (לכנ טו כ)
 בלע ובכר וגו', אמר לו מה טיבן שלשמות
 הללו, אמר לו בלם על שם אחי והצרות
 אשר מצאוהו, בלע שנבלע בין האמות.

וזלק הדקדוק: כט אלהים יחנך. היה ראוי להיות החי"ת בקמ"ץ והנו"ן דגש לחסרון נו"ן

הכפל אלא שהוקל ונפל הדגש והוטלה תנועת החי"ת על היו"ד (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

יבכי. פדכיל אלי' אלכ'דר ובכא
 ת'ם: לא) ת'ם ג'סל וגהה וכ'רג.
 ות'ר'פ'ק. וקאל ק'דמו אלט'עאם:
 לב) פ'קדמו לה וחדה ו'להם
 וחד'הם. ו'למ'צ'ריון. אלד'י
 יאכלון מ'עה וחד'הם. לאן
 אלמ'צ'ריון. לא יסתג'יון אן
 יאכלון מ'ע אלעבראנין
 ט'עאמא. לאן ט'עאמ'הם מ'כ'וזה
 ענד'הם: לג) פ'אג'לס'הם בין יד'יה.
 אלכ'ר פי מ'רתב'ת'ה. ואלצ'ג'יר
 פי מ'רתב'ת'ה. ואב'הת אל'קום
 בעצ'הם אלי' בעצ'י: לד) ו'חמל
 ז'לאת. מן בין יד'יה אל'הם.

בית משכבא ובכא תמן: **וירחי**
פניו ויצא ויתאפק ויאמר
שימו לחם: ואסחי אפיה ונפק.
 ואתחסן. ואמר שו לחמא:
 ל^ב וישימו לו לבדו ולהם
 לבדם ולמצרים האכלים
 אתו לבדם כי לא יוכלון
 המצרים לאכל את
 העברים לחם כי-תועבה

הוא למצרים: ושיאו ליה. בלחודיהי ולהון בלחודיהון.
 ולמצראי. דאכלין עמיה בלחודיהון. ארי לא יכלין מצראי. למיכל עם
 עבראי לחמא. ארי בעירא דמצראי דחלין ליה עבראי אכלין:
 לג וישבו לפניו הבכר בבכרתו והצעיר
 בצערתו ויתמהו האנשים איש אל-רעהו:
 ואסחרו קדמוהי. רבא פרביותיה. וועירא פועירותיה. ותוהו גבריא
 גבר בחבריה: לד וישא משאת מאת פניו אלהם
 ותרב משאת בנימן ממשאת כלם חמש ידות

— רס"י —

אותו נקמט וכונן: לא ויתאפק. נתאמן.
 והוא לשון (איז יז כה) ומזיח אפיקים רפה,
 וכן (איז מל ז) אפיקי מגנים, חוזק;
 לב כי תועבה הוא. דבר שנאוה הוא
 למצרים לאכול את העברים, ואונקלוס נתן
 טעם לדבר: לג הבכור בבכרתו. מכה

בגביע וקורא ראובן שמעון לי ויהודה
 יששכר וזבולון. בני אם אחת, הסבו
 בסדר הזה שהוא סדר תולדותיכם וכן
 כלם, פיון שהגיע לבנימין אמר זה אין
 לו אם ואני אין לי אם ישב אצלי:
 לי משאת. מנות: חמש ידות. חלקו

תפסיר רס"ג

פְּכַאֲנַת זְלֹאֲת בְּנִימִין. אֶפְתִּיר
 מִן זְלֹאֲתָהֶם כִּמְסָה אֶצִּיעָאָף.
 וְשָׂרְבוּ מַעַה חֲתִי סְפָרוֹ:
 מִד א) תִּם אָמַר וּפִילָה וְקָאָל.
 אִמֵּל אוּעִידִי אֱלֹקִים טַעֲמָא.
 כְּמָא יִטְיָקוֹן חֲמִלָה. וְצִיִּיר פְּצִידִי
 כָּל רֶגֶל פִּי וְעֵאִידִי: ב) וְגֵאֲמִי
 גַּאֵם אֶלְפִּצִּידִי. צִיִּירָהּ פִּי וְעֵא
 אֶלְאֶצְגִּיר. מַע פְּצִידִי מִירְתָּה.
 פְּצִנַּע כְּמָא קָאָל לָהּ יוֹסֵף:
 ג) פְּלִמָּא אֶצִּיא אֶלְצַבֵּאֲת.
 אֶטְלַק אֱלֹקִים הֵם וְחֲמִירָהֶם:
 ד) פְּדָם קִד כִּרְגוּ מִן אֶלְקִרִיָּה

וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ: וְנָטַל
 חוּלְקִין. מִן קְדָמוּהִי לְקְדָמִיהוֹן. וְסָגִי.
 חוּלְקָא דְבְנֵימִין. מִחוּלְקֵי בְּלֵהוֹן חֲמִשָּׁה
 חוּלְקִין: וְשִׁתִּיאָו וְדוּיאָו עִמִּיהָ:
מִד * וַיֵּצֵא אֶת-אֲשֶׁר עַל-
 בֵּיתוֹ לֵאמֹר מַלְא אֶת-
 אֲמַתְּחַת הָאֲנָשִׁים אֶכֶל
 כְּאֲשֶׁר יוּכְלוֹן שְׂאֵת וְשִׁים
 כֶּסֶף-אִישׁ בְּפִי אֲמַתְּחָתוֹ:
 וּפְקִיד. יָת דְּמִמוּנָא עַל בֵּיתִיהָ לְמִימַר.

מְלִי. יָת טוּעֵנִי גּוּבְרִיא עֲבוּרָא. כְּמָא דִּיכְלִין לְמַטְעוֹן. וְשׁוֹ כֶּסֶף גְּבַר
 בְּפּוֹם טוּעֵנִיהָ: ב) וְאֶת-גְּבִיעִי גְּבִיעַ הַכֶּסֶף תְּשִׁים בְּפִי
 אֲמַתְּחַת הַקֶּטָן וְאֶת כֶּסֶף שְׂבָרוֹ וַיַּעַשׂ כְּדַבַּר
 יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר: וְיָת פְּלִידִי פְּלִידָא דְכֶסֶף. תְּשׁוּי בְּפּוֹם
 טוּעֵנָא דוּעִירָא. וְיָת כֶּסֶף זְבִינוּהִי. וְעֵבֵד. כְּפִתְגָמָא דִּיוֹסֵף דְּמִלְּיָל:
 ג) הַבֶּקֶר אֹר וְהָאֲנָשִׁים שְׁלָחוּ הֵמָּה וְחֲמִירָהֶם:
 צִפְרָא נְהַר. וְגּוּבְרִיא אֶתְפֹּטְרוּ. אֲנּוֹן וְחֲמִירָהוֹן: ד) הֵם יֵצְאוּ
 אֶת-הָעִיר לֹא הִרְחִיקוּ וְיוֹסֵף אָמַר לֵאשֶׁר
 עַל-בֵּיתוֹ קוּם רְדֵף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים וְהִשְׁגַּתֶם

— כ"י —

עם אָחִיו וּמִשָּׂאת יוֹסֵף וְאֶסְנַת וּמְנִשָּׁה שְׁתוּ יָיִן, וְלֹא הוּא שְׁתָּה יָיִן, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁתוּ
 וְאֶפְרַיִם: וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ. וּמִיּוֹם שְׁמִכְרוּהוּ לֹא בַדָּ גְבִיעַ. כּוֹס אֲרוּרָה, וְקוֹרִין לוֹ מִדִּיכִי"א בְּלַע"י:

זֶלֶק הַדְּקָרוֹן: * מְלֵא אֶת אֲמַתְּחַת הָאֲנָשִׁים. תִּיבַת מְלֵא בְּאוּלָא בְּכָל הַתִּיגָאן:

תפסיר רס"ג

ולם יבעדון. אד' קאל יוסף
 לוכילה קם פאפלהם. פאד'א
 לחקתהם קל להם. לם פאפיתם
 שרא בדל כ'יר: ה) אל'ס הד'א.
 אלד'י ישרב בה מולאי. והו
 אנמא אמתחנכם בה. לקד
 אסאתם פי מא צנעתם:
 ו) פלחקתם. ופלמהם בדיאלד:
 ז) קאלו לה. לא יקול ס'ידי
 הד'א אלפלאם. אן עבידך
 מעאדין מן אן יצנעון מתל
 הד'א אל'מר: ח) הד'א
 פצ'יה. וגדנאהא פי פואה'
 אועיתנא. רדנאהא לד' מן

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְמָה
 שְׁלַמְתֶּם רְעָה תַּחַת

טובה: אנון. נפקו מן קרתא לא
 ארחיקו. ויוסף אמר לדממונא על
 ביתיה. קום רדוף בתר גובריא.
 ותדביקנון ותימר להון. למא שלימתון
 בשתא חלף טבתא: ה הלוא זה
 אשר ישתה אדני בו והוא
 נחש ינחש בו הרעתם
 אשר עשיתם: הלא דין. דשתי

רבוני ביה. והוא. בדקא מבדיק ביה. אבאישתון דעבדתון:
 וישגם וידבר אלהם את הדברים האלה:
 ואדביקנון. ומליל עמהון. ית פתגמ'א האלין: ז ויאמרו אליו
 למה ידבר אדני בדברים האלה חלילה
 לעבדיך מעשות בדבר הזה: ואמרו ליה. למא ימליל
 רבוני. כפתגמ'א האלין. חס לעבדך. מלמעבד כפתגמא הדין: ח הן
 כסף אשר מצאנו בפי אמתחתינו השיבנו
 אליך מארץ פנען ואיך נגנב מבית אדניך

— כס"י —

ושלום יש בתלמוד בלשון הזה: ח הן כסף
 אשר מצאנו. זה אחד מעשרה קל וחמר
 האמורים בתורה. וכלן מנויין בבר' רבה:

ח חלילה לעבדיך. חלין הוא לנו לשון
 גנאי. ותרגום חס לעבדיך, חס מאת הקדוש
 ברוך הוא יהי עלינו מעשות זאת והרבה חס
 זולק הדקדוק: וישגם. הוי"ו בגעיא (מהר"ב):

תפסיר רס"ג

בלד כנעאן. פכף נסרק מן בית מולאד. פציה או דיהב: ט) מן וגד מעה. מן עבידד יקתל. ונחן איצא. נכון לסידי עבידא: י) קאל. אלאן כמא קלתם הו כדאד. מן וגד מעה פאן לי עבדא. ואנתם תכוננו אבריא: יא) פאסרעו. וחט כל רגל ועאיה עלי אלארץ. ופתח כל רגל ועאיה: יב) פפתש. בדא באלאכבר ואנתהי אלי אלאצגר. פוגד אלגאם. פי ועא בנימין: יג) פכירקו תיאבהם. ושל כל רגל עלי

כֶּסֶף או זָהָב: הָא כֶּסֶפָּא. דִּיאִשְׁכַּחְנָא בְּפוּם טוּעֵנְנָא. אֲתִיבְנָהּ לְךָ מֵאַרְעָא דְכְנַעַן. וְאִיכְדִין. נְגוּב מִבֵּית רַבּוֹנְךָ. מְנִין דְכֶסֶף אוּ מְנִין דְדָהָב: **אֲשֶׁר יִמְצָא אֶתְּוּ מֵעֲבָדֶיךָ וּמֵת וְגַם-אַנְחָנוּ נִהְיָה לְאֲדֹנֵי לְעֲבָדִים:** דִּישְׁתַּכַּח עַמִּיָּה. מֵעֲבָדְךָ יִתְקַטִּיל. וְאַף אֲנַחְנָא. נִהְיָ לְרַבּוּנֵי לְעֲבָדִין: **וַיֹּאמֶר גַּם-עֵתָה כְּדַבְרֵיכֶם כִּן-הוּא אֲשֶׁר יִמְצָא אֶתְוּ יִהְיֶה-לִּי עֶבֶד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּים:** וְאָמַר. אִף כְּעַן כְּפִתְגְּמֵיכוֹן כִּן הוּא. דִּישְׁתַּכַּח עַמִּיָּה יְהִי לִי עֲבָדָא. וְאַתּוֹן תִּהְיוּ זְכָאִין: **וַיִּמְהָרוּ וַיּוֹרְדוּ אִישׁ אֶת-אַמְתַּחְתּוֹ אֶרְצָה וַיִּפְתְּחוּ אִישׁ אֶמְתַּחְתּוֹ:** וְאוֹחִיאֵנוּ. וְאַחִיתָנוּ. גְּבַר יֵת טוּעֵנִיָּה לְאַרְעָא. וּפְתַחוּ גְבַר טוּעֵנִיָּה: **וַיַּחַפְּשׂ בַּגְּדוֹל הַחֹל וּבִקְטָן כָּלָה וַיִּמְצָא הַגְּבִיעַ בְּאַמְתַּחַת בְּנִימִן:** וּבִלֵּשׁ. בְּרַבָּא שְׂרִי. וּבִזְעִירָא שִׁיְצִי. וְאַשְׁתַּכַּח כְּלִידָא. בְּטוּעֵנָא דְבְנִימִין: **וַיִּקְרְעוּ שִׁמְלֹתָם וַיַּעֲמֹס אִישׁ עַל-חֲמֹרוֹ וַיֵּשְׁבוּ הָעִירָה:** וּבִזְעוּ לְבוּשֵׁיהוֹן.

• כס"י •

משורת הדין, אשר ימצא אתו יהיה לי עבד: יב בגדול החל. שלא ירגישו בו שהיה יודע היכן הוא: יג ויעמס איש על חמרו. בעלי זרוע היו ולא הצרכו לסיע זה את זה לטעון:

י גם עתה כדבריכם. אף זו מן הדין, אמת כדבריכם כן הוא שפלקם חזיבים בדבר, עשרה שנומצאת גנבה ביד אחד מהם פלם נתפשים, אבל אני אעשה לכם לפנים

תפסיר רס"ג

חמארה. ורגעו אלי אלקריה:
 (יד) פדכ'ל יהודה ואכ'ונה אלי
 בית יוסף. ועאדה ת'ם. פוקעו
 בין ידיה עלי אלארץ:
 (טו) קאל להם יוסף מא הד'ה
 אלצניע אלתי צנעתם. אמא
 עלמתם. אנה ימתחן רגל
 מת'לי: טז) קאל יהודה. מא
 נקול ס'ידי. מא נתכלם ומא
 נחתג. אללה אוקע עבידך פי
 ד'נובהם. הא נחן עבידא

ורמו גבר על חמריה. ותבו לקרתא:
וַיָּבֹא יְהוּדָה וְאָחִיו בֵּיתָה
יוֹסֵף וְהוּא עוֹדְנוּ שָׁם וַיִּפְּלוּ
לִפְנֵיו אַרְצָה: ועל יהודה ואחוי
 לבית יוסף. והוא עד פ'ען תמון. ונפלו
 קדמוהי על ארעא: **עפטיד** טו **וַיֹּאמֶר**
לָהֶם יוֹסֵף מַה־הַמַּעֲשֶׂה
הַזֶּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הֲלוֹא

יָדַעְתֶּם כִּי־נַחֵשׁ יִנַּחֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי: ואמר להון
 יוסף. מא עובדא הדין ד'עבדתון. הלא ידעתון. ארי בדקא מבדיק.
 גברא דכותי: טז **וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מַה־נֹּאמַר לְאֲדֹנָי**
מַה־נִּדְבַר וּמַה־נִּצְטַדַּק הָאֱלֹהִים מִצָּא אֶת־עֵינַי
עֲבָדֶיךָ הַנֶּנּוּ עֲבָדִים לְאֲדֹנָי גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם־אֲשֶׁר־
נִמְצָא הַגִּבִּיעַ בְּיָדוֹ: ואמר יהודה. מא נימר לרבונאי.

— כס"י —

אבל מאת הקדוש ברוך הוא נהייתה להביא
 לנו זאת. מצא בעל חוב מקום לגבות שטר
 חובו: **ומה נצטדק**. לשון צדק, וכן כל תבה
 שתחלת וסודה צד"י והיא באה לדבר בלשון
 מתפעל או נתפעל נותן טי"ת במקום תי"ו,
 ואינה נתנת לפני אות ראשונה של יסוד
 התבה אלא באמצע אותיות העקר, כגון
 נצטדק מגזרת צדק, (זיאל ד ט) ויצטבע
 מגזרת צבע, (יכושט ט ז) ויצטירו מגזרת

וישבו העירה. מטפולין היתה והוא אומר
 העירה, עיר כל שהיא, אלא שלא היתה
 חשובה בעיניהם אלא כעיר בינונית
 שלעשרה בני אדם לעגן המלחמה: **יד עודנו**
שם. שהיה ממתין להם: **טו הלא ידעתם**
כי נחש ינחש וגוי. הלא ידעתם כי איש
 חשוב כמוני יודע לנחש ולדעת מדעת
 ומסברא ובינה כי אתם גנבתם הגביע:
טז האלהים מצא. יודעים אנו שלא סרחנו.

וזלק הלקחוק: טז הננו עבדים. בדגש שני הנוני"ן ובסגול הראשון. והמסורת ז' דגושין וזה
 אחד מהם:

תפסיר רס"ג

לְסִיּוּדֵי נַחַן וּמִן וְגַד אֲלַגָּאָם פִּי
יְדָה: יז) קֹאֵל. אֲנָא מְעַאדִי מִן
אֵן אֲצַנַע הִדִּיא אֲלֵאמֵר.
אֲלֵדְגֵל. אֲלֵדִי וְגַד אֲלַגָּאָם פִּי
יְדָה. הוּ יִכּוֹן לִי עֲבָדָא. וְאַנְתָּם.
אֲצַעְדוּ בְּסִלָּאָם אֵלַי אֲבִיכֶם:

מֵא נְמַלִּיל וּמָא נְזַפִּי. מִן קָדָם יִי. אֲשַׁתְּכַח
חֻבָּא בְּעַבְדְךָ. הָא אֲנַחְנָא עֲבָדִין לְרַבּוּנֵי.
אֵף אֲנַחְנָא. אֵף דְּאֲשַׁתְּכַח כְּלִידָא בִּידֵיהּ:
וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי מִעֲשׂוֹת
זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא

הַגָּבִיעַ בִּידוֹ הוּא יִהְיֶה-לִי עֶבֶד וְאַתֶּם עֲלוּ
לְשָׁלוֹם אֶל-אֲבִיכֶם: וְאָמַר. חָס לִי. מִלְּמַעְבַּד דָּא.
גְּבָרָא. דְּאֲשַׁתְּכַח כְּלִידָא בִּידֵיהּ. הוּא יְהִי לִי עֲבָדָא. וְאַתּוּן. סְקוּ לְשָׁלוֹם

לְוַת אֲבוּכֹן: ס ס ס

קָמֹו פִּיסוּקִים סִימָן יַחְזֻקִיהוּ

— כַּשׁ"י —

חֲקוֹת עֲמֻרֵי, מְגוֹרַת שְׁמֹר, (ישעיכ נט טו) וְסָר
מְרַע מְשִׁתּוּלָל, מְגוֹרַת (איוז יז יז) מוּלְיָהּ
יִעְצִים שׁוּלָל, (שמוט ט יז) מְסִתּוּלָל בְּעַמֵּי,
מְגוֹרַת (ימיכ יט טו) דְּרָף לֹא סְלוּלָה:

(משלי יג יז) צִיר אֲמוּנִים, (יכושט ט יז) הַצִּטְרִינוּ
מְגוֹרַת (נעיל מז כה) צִדָּה לְדִרְף. וְתִיבָה
שְׁתַּחֲלֵתָה סמ"ך או ש"ן כְּשִׁיאַי מִתְּפַעֲלַת
הַתִּי"ו מְפָרַדַת אֶת אוֹתוֹת הַעֶקֶר, כְּגוֹן (קכלט
יז ה) וְיִסְתַּבֵּל הַחֲגָב, מְגוֹרַת סבל, (זיאל ז ט)
מְשִׁתַּבֵּל הוֹיַת בְּקַרְנֵיא, (מיככ ו טו) וְיִשְׁתַּמֵּר

חַסְלַת פִּרְשַׁת מִקָּז

בְּרַכָּה רֵאשׁוּנָה שִׁקוּדָם הַהַפְּטָרָה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנְבִיאִים טוֹבִים. וְרָצָה
בְּדַבְרֵיהֶם, הַנְּאֻמִּים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה,
בְּמִשָּׁה עֲבָדוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנְבִיאֵי, הָאֵמֶת וְהַצְּדִק: (אמ)

הַפְּטָרָה דְּיִהְיֵי מִקָּז

במלכיס אי סימן ג

וַיִּקַּן שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה חָלוֹם וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַם וַיַּעֲמֵד | לִפְנֵי |
אֲרוֹן בְּרִית-אֲדֹנָי וַיַּעַל עֲלוֹת וַיַּעַשׂ שְׁלָמִים וַיַּעַשׂ
מִשְׁתָּה לְכָל-עַבְדָּיו: וְאַתְעַר שְׁלֹמֹה, וְהָא חֲלָמָא. וְאַתָּא לִירְשָׁלַם.

וְקָם, קָדַם אַרְוֹן קִימָא דִּי. וְאַסִּיק עֲלוֹן. וְנָפִיס, נִכְסַת קִדְשֵׁין. וְעַבְד מִשְׁתָּיָא,
 לְכָל עַבְדוּהִי: ^ב אִז תִּבְאֵנָה שְׁתַּיִם נָשִׁים זָנוֹת אֶל-הַמֶּלֶךְ
 וְתַעֲמֹדנָה לְפָנָיו: בְּכִין אֶתְאָה. תַּרְתִּין נָשִׁין פְּנִדְקוֹן, לְמִדּוֹן קָדַם מִלְכָּא.
 וְקִמָּא, קִדְמוּהִי: ^ג וְתֹאמֶר הָאִשָּׁה הָאֶחָת בִּי אֲדָנִי אֲנִי וְהָאִשָּׁה
 הַזֹּאת יֹשֶׁבֶת בְּבַיִת אֶחָד וְאֵלֶּךְ עִמָּה בְּבַיִת: וְאָמַרְת. אֶתְתָּא
 חֲדָא, בְּכַעַו רַבּוּנִי. אֲנָא, וְאֶתְתָּא חֲדָא. יִתְכֹן בְּבַיִתָּא חֲדָא. וְיִלְיִדִית עִמָּה,
 בְּבַיִתָּא: ^ד וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְלִדְתִּי וְתֵלֶד גַּם-הָאִשָּׁה
 הַזֹּאת וְאֲנַחְנוּ יַחְדָּו אֵין-זָר אֶתְנֹו בְּבַיִת זִוְלַתִּי שְׁתַּיִם-
 אֲנַחְנוּ בְּבַיִת: וְהוּה. בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה, לְמִילְדִי. וְיִלְיִדִת, אַף אֶתְתָּא
 חֲדָא. וְאֲנַחְנָא בְּחֲדָא. לִית נְכֹרָאֵי עִמָּנָא, בְּבַיִתָּא. אֱלֹהִין, תַּרְתִּין אֲנַחְנָא,
 בְּבַיִתָּא: ^ה וַיִּמַּת בֶּן-הָאִשָּׁה הַזֹּאת לַיְלָה אֲשֶׁר שָׁכְבָה עִלָּיו:
 וּמִיַּת. בַּר אֶתְתָּא חֲדָא, בְּלִילְיָא, דְּשַׁכִּיבַת, עֲלוּהִי: ^ו וְתַקַּם בְּתוֹךְ
 הַלַּיְלָה וְתַקַּח אֶת-בְּנֵי מֵאֲצִלִּי וְאֶמְתֵּךְ יִשְׁנָה וְתִשְׁכַּיְבֵהוּ
 בְּחִיקָה וְאֶת-בְּנֵה הַמַּת הַשְּׁכִיבָה בְּחִיקָי: וְקַמַּת בְּגוֹ לִילְיָא,
 וְנִסִּיבַת יַת בְּרִי מְלֻתִי. וְאֶמְתֵּךְ, דְּמְכָא. וְאִשְׁכִּיבְתִּיהָ, לְוֹתָהָ. וְיַת בְּרָה
 מִיַּתָּא, אִשְׁכִּיבַת לְוֹתִי: ^ז וְאֶקַּם בְּבִקֹר לְהִינִיק אֶת-בְּנֵי וְהִנֵּה-
 מַת וְאֶתְבוּנֵן אֵלָיו בְּבִקֹר וְהִנֵּה לֹא-הָיָה בְּנֵי אֲשֶׁר יִלְדִיתִי:
 וְקַמִּית בְּצַפְרָא. לְאוּנְקָא יַת בְּרִי, וְהָא מִיַּת. וְאֶסְתַּפְּלִית בֵּיהָ, בְּצַפְרָא. וְהָא,
 לֹא הוּה בְּרִי, דִּילִידִית: ^ח וְתֹאמֶר הָאִשָּׁה הָאֶחָרַת לֹא כִי בְּנֵי
 חַחִי וּבְנֵךְ הַמַּת וְזֹאת אֶמְרַת לֹא כִי בְּנֵךְ הַמַּת וּבְנֵי חַחִי
 וְתִדְבַרְנָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ: וְאָמַרְת אֶתְתָּא אַחַרְנָתָא, לֹא כֵן. בְּרִי חֲדָא,
 וּבְרִיךְ מִיַּתָּא. וְדָא אֶמְרָא, לֹא כֵן. בְּרִיךְ מִיַּתָּא, וּבְרִי חֲדָא. וְדִינֹו, קָדַם
 מִלְכָּא: ^ט וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת אֶמְרַת זֶה-בְּנֵי חַחִי וּבְנֵךְ הַמַּת
 וְזֹאת אֶמְרַת לֹא כִי בְּנֵךְ הַמַּת וּבְנֵי חַחִי: וְאָמַר מִלְכָּא. דָּא

זולק הדקדוק: ^ט זה בניי הבי"ת דגש כי הוא דחיק:

